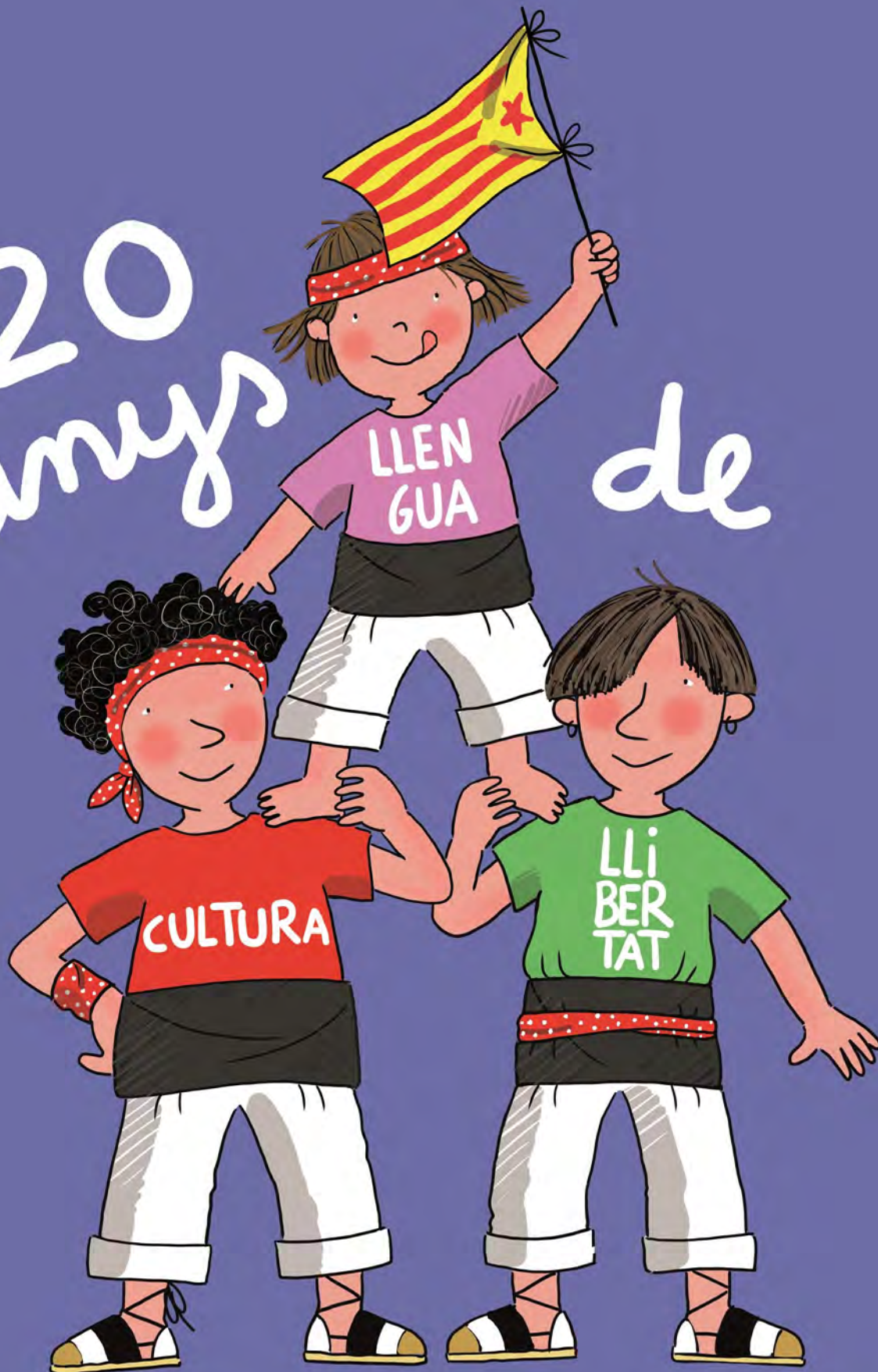

20
anys de

CORRELLENGUA

1996 - 2016

Idees per portar el Correllengua a les aules

Un projecte de:

Coordinadora d'Associacions per la Llengua catalana (CAL)

C. de Muntadas, 24-26 baixos

08014 Barcelona

Països Catalans

Telèfon: 93 415 90 02

A/e: cal@cal.cat

Portada: Estudi Roser Capdevila

Descàrrega del dossier a:

<http://www.cal.cat/projecte/correllengua-2016/>

Març de 2016

CORRE LLENGUA CULTURA LLIBERTAT

2016

CAL
20 ANYS
cal.cat

Tenim el plaer de presentar el recull d'activitats didàctiques del Correllengua 2016. Aquest document té per objectiu oferir un seguit de propostes lingüístiques per treballar la figura i l'obra del personatge a qui es dedicarà el Correllengua d'enguany, l'escriptora i periodista Montserrat Roig. A més, conté altres idees per treballar l'estima per la llengua dins i fora de l'aula.

Els materials estan dividits per nivells educatius: infantil, primària, 1r cicle d'ESO, i 2n cicle d'ESO i batxillerat. En cada cas, es presenta un ventall de propostes adequades a les edats dels alumnes. Hi trobareu des de jocs lingüístics i contes per als més menuts fins a propostes de xerrades, exposicions, treballs de recerca i debats per als més grans. Les activitats poden formar part de les programacions de llengua i literatura catalana, de ciències socials i d'història.

Des de la CAL oferim gratuïtament diversos materials de suport d'aquestes activitats amb l'objectiu de facilitar la feina dels docents. Així mateix, ens posem a disposició per assessorar i acompanyar en tot allò que sigui necessari.

En cas que decidiu utilitzar aquests materials, agrairem que ens ho comuniqueu. Ens agradarà conèixer les vostres experiències i afegir el vostre centre al [Mapa del Correllengua](#)!

El Correllengua és la mobilització per la llengua i la cultura més important del país. Des d'una aposta lúdica, festiva, participativa i transversal, des del 1996 se celebra arreu dels territoris de parla catalana. Gràcies a la implicació de moltes entitats i col·lectius, i a la participació de milers de persones, cada any s'organitzen centenars d'actes en el marc del Correllengua. La CAL és una de les principals entitats que promocionen el moviment.

Trobareu més informació del Correllengua al web de la CAL: <http://www.cal.cat/projecte/correllengua-2016/>

Aquí podeu veure una mostra de les activitats impulsades pels centres educatius durant la darrera edició del Correllengua: <http://bit.ly/1UheHv7>

**Entre tots i totes farem més gran la festa major de la llengua
i la cultura catalanes!**

Els continguts de les activitats es poden consultar a:

www.cal.cat → Correllengua 2016 → Materials

Estem a la vostra disposició per ampliar la informació, orientar-vos en la preparació de les activitats i resoldre qualsevol dubte.

Educació infantil

El/la mestre/a explica la vida i l'obra de Montserrat Roig als més menuts a partir de la biografia de l'autora i d'una imatge seva. A continuació, els alumnes fan un dibuix de Montserrat Roig. Després, poden exposar-los a classe. A continuació s'inclou una proposta de text biogràfic que pot servir de base per a l'explicació:

Montserrat Roig i Fransitorra va néixer a Barcelona el 13 de juny de 1946. La literatura va ser sempre present a casa seva, perquè el seu pare, que era advocat, també era escriptor i estava en contacte amb escriptors d'aquella època.

Montserrat Roig va fer l'ensenyament primari a l'escola de la Divina Pastora, a l'Eixample, barri on va viure sempre. Va estudiar després a l'institut de secundària Montserrat i a l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual. En aquesta època, Montserrat Roig ja era una bona lectora d'escriptors de prestigi. Va fer la carrera de Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona.

Les seves primers feines van ser en l'àmbit editorial. Als 22 anys va tenir el seu primer fill. En aquesta època va guanyar els primers premis literaris, com ara el premi Recull. Amb la narració guanyadora d'aquest premi i altres escrits va obtenir el 1970 el premi Víctor Català (*Molta roba i poc sabó... i tan neta que la volen*).

Les obres que va escriure en aquest període parlen de la petita burgesia de l'Eixample barceloní de finals del segle XIX fins als anys setanta del segle XX. Els protagonistes d'aquestes obres són membres de les famílies Ventura-Claret i Miralpeix, que, a més d'aparèixer en els relats del premi Víctor Català, són els personatges de tres novel·les: *Ramona, adéu* (1972), *El temps de les cireres* (1977, Premi Sant Jordi 1976) i *L'hora violeta* (1980). La següent obra, *L'òpera quotidiana* (1982), encara la protagonitza en part una Miralpeix, però a partir d'aquesta època Montserrat Roig va iniciar noves temàtiques amb la novel·la *La veu melodiosa* (1987) i els contes d'*El cant de la joventut* (1989).

A més d'escriure novel·les, l'autora també va fer de traductora i va conrear altres gèneres, com el teatre (*Reivindicació de la senyora Clito Mestres* i *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*) i l'assaig (*L'autèntica història de Catalunya*).

L'any 1977 va publicar *Els catalans als camps nazis*, un document que relata l'horror que van patir milers d'homes i dones catalans empresonats als camps d'extermini alemanys durant la Segona Guerra Mundial (1939-1945).

D'altra banda, Montserrat Roig va treballar a la vegada en l'àmbit del periodisme. Va col·laborar en diaris i revistes, i també a la televisió, on va dirigir i presentar programes d'entrevistes diversos. Les entrevistes periodístiques i televisives van ser recollides en els llibres *Personatges* i *Retrats paral·lels*.

Montserrat Roig va ser una persona militant i compromesa políticament. Al final de la dècada dels anys setanta va ser candidata al Congrés de Diputats pel Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), partit que va abandonar uns anys més tard. En aquesta època va tenir el segon fill. La militància política catalanista, esquerrana i feminista té a veure amb els llibres *Los hechiceros de la palabra* (1975), *Rafael Vidiella o l'aventura de la revolució* (1977), *¿Tiempo de mujer?* (1980), *Mujeres en busca de un nuevo humanismo* (1981), o *L'agulla daurada* (1985).

Montserrat Roig va morir el 10 de novembre de 1991, a l'edat de 45 anys. *Un pensament de sal, un pessic de pebre. Dietari obert 1990-1991*, publicat després de la seva mort, recull les seves últimes col·laboracions al diari Avui, que escrivia diàriament, quan ja se li havia diagnosticat el càncer, i fins el dia abans de morir.

L'obra de Montserrat Roig ha estat reeditada continuadament i s'ha traduït a moltes llengües, entre aquestes l'anglès, el francès, l'alemany, el portuguès, l'hongarès, l'italià i l'espanyol, per citar-ne algunes.

Adaptació realitzada per
Xavier Blanch, professor
de l'Escola d'Espectura
de l'Ateneu Barcelonès

A partir d'un fragment d'alguna obra de Roig que el/la mestre/a llegeix en veu alta, els nens i nenes trien la paraula que els hagi agradat més i en fan un dibuix.

Els nens i nenes pinten el cartell fet per l'Estudi Roser Capdevila amb motiu del vintè aniversari del Correllengua.

Es pot demanar el dibuix en blanc i negre a la CAL
cal@cal.cat / 934159002.

A partir d'un fragment d'alguna obra de Roig que el/la mestre/a llegeix en veu alta, els nens i nenes trien la paraula que els hagi agradat més i en fan un dibuix.

"Els follets cercaparaules" és un conte que presenta el català com a eina de comunicació i de preservació de la identitat col·lectiva, amb l'objectiu de difondre l'ús i l'estima per la llengua entre el més menuts. És una història curta, divertida i creada originalment per a ésser interpretada amb titelles. També es pot representar amb actors o ésser explicada en format conte. La CAL disposa del text original i dels materials per a la representació (contacte: cal@cal.cat; 934159002).

FRAGMENT DEL CONTE "ELS FOLLETS CERCAPARAULES"

Cargols i cargolins, mira quantes paraules que trobo! Cel blau, núvols, ocells, sol... m'han costat tant de trobar que ja ha sortit la lluna. Mira! Una altra paraula, "lluna", i amb la lluna surten els "estels". Què més surt per la nit? Sí, sí, tot això també hi surt, però jo volia dir que de vegades hi ha pobles i llocs on surten ratpenats. Que sabeu què són, els ratpenats? Que aixequin la mà els que sàpiguen què són els ratpenats. Caram, que bé, quants nens i nenes saben què són els ratpenats. I com són els ratpenats? Són rates amb ales i orelles petites molt dretes. I sabeu com dormen? Penjats d'un arbre de cap per avall!"

Aquesta història es pot adaptar al format que convingui. Per exemple, els alumnes més grans poden explicar-la als més petits.

Amb els mateixos protagonistes, també hi ha els contes "El nen i els follets", "La nena i els follets" i "Els follets i les paraules". Tots aquests textos es poden demanar a la CAL.

La CAL disposa del titelles
protagonistes d'aquest conte. Podeu
demanar-los a cal@cal.cat / 934159002.

Construïu entre tots i totes un mural gegant amb la imatge del cartell del Correllengua en curs. Prèviament, el cartell s'ha dividit en 144 fragments de mida DIN A3 que es numeren i es distribueixen entre els alumnes de diferents classes. Cada tros del cartell es treballa dins l'aula de plàstica i els alumnes l'omplen del color pertinent amb diferents materials (paper de seda, plastilina, pintures...). Quan arriba el Correllengua s'uneixen les diferents parts i es construeix, així, el gran mural que presideix els actes de celebració.

Imatge: Escola Jaume I

El trencaclosques dels Països Catalans és un dels recursos més utilitzats en el marc del Correllengua perquè els més petits es diverteixin mentre coneixen la geografia del territori. Consta de 117 peces de 30x30 cm cadascuna, que formen el mapa comarcal del domini lingüístic de la llengua catalana.

La CAL posa a disposició de les escoles aquest recurs (contacte: cal@cal.cat; 934159002).

Mida del trencaclosques muntat: 3,9m x 2,7m

L'escola pot acollir els ambaixadors del Correllengua, els personatges que expliquen als alumnes en què consisteix el Correllengua, anuncien els actes programats i conviden a participar de la festa.

Aquesta figura recorre cada any 12 escoles del barri de Sants de Barcelona i anuncia l'arribada del Correllengua als més menuts.

Podeu veure el vídeo d'aquesta activitat aquí:

<https://www.youtube.com/watch?v=gFbR4aw48yQ>

La CAL posa a disposició un text base per interpretar la figura dels ambaixadors. Podeu demanar-lo a cal@cal.cat / 934159002.

Educació primària

Primer cal llegir la biografia de Montserrat Roig adaptada a primària. A continuació, els nens i nenes fan un dibuix d'algun aspecte o episodi rellevant de la vida de l'autora.

També es pot fer un recorregut per la seva biografia interactiva: <http://bit.ly/1pFP2r>

Montserrat Roig i Fransitorra va néixer a Barcelona el 13 de juny de 1946. La literatura va ser sempre present a casa seva, perquè el seu pare, que era advocat, també era escriptor i estava en contacte amb escriptors d'aquella època.

Montserrat Roig va fer l'ensenyament primari a l'escola de la Divina Pastora, a l'Eixample, barri on va viure sempre. Va estudiar després a l'institut de secundària Montserrat i a l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual. En aquesta època, Montserrat Roig ja era una bona lectora d'escriptors de prestigi. Va fer la carrera de Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona.

Les seves primers feines van ser en l'àmbit editorial. Als 22 anys va tenir el seu primer fill. En aquesta època va guanyar els primers premis literaris, com ara el premi Recull. Amb la narració guanyadora d'aquest premi i altres escrits va obtenir el 1970 el premi Víctor Català (*Molta roba i poc sabó... i tan neta que la volen*).

Les obres que va escriure en aquest període parlen de la petita burgesia de l'Eixample barceloní de finals del segle XIX fins als anys setanta del segle XX. Els protagonistes d'aquestes obres són membres de les famílies Ventura-Claret i Miralpeix, que, a més d'aparèixer en els relats del premi Víctor Català, són els personatges de tres novel·les: *Ramona, adéu* (1972), *El temps de les cireres* (1977, Premi Sant Jordi 1976) i *L'hora violeta* (1980). La següent obra, *L'òpera quotidiana* (1982), encara la protagonitza en part una Miralpeix, però a partir d'aquesta època Montserrat Roig va iniciar noves temàtiques amb la novel·la *La veu melodiosa* (1987) i els contes d'*El cant de la joventut* (1989).

A més d'escriure novel·les, l'autora també va fer de traductora i va conrear altres gèneres, com el teatre (*Reivindicació de la senyora Clito Mestres* i *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*) i l'assaig (*L'autèntica història de Catalunya*).

L'any 1977 va publicar *Els catalans als camps nazis*, un document que relata l'horror que van patir milers d'homes i dones catalans empresonats als camps d'extermini alemanys durant la Segona Guerra Mundial (1939-1945).

D'altra banda, Montserrat Roig va treballar a la vegada en l'àmbit del periodisme. Va col·laborar en diaris i revistes, i també a la televisió, on va dirigir i presentar programes d'entrevistes diversos. Les entrevistes periodístiques i televisives van ser recollides en els llibres *Personatges* i *Retrats paral·lels*.

Montserrat Roig va ser una persona militant i compromesa políticament. Al final de la dècada dels anys setanta va ser candidata al Congrés de Diputats pel Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), partit que va abandonar uns anys més tard. En aquesta època va tenir el segon fill. La militància política catalanista, esquerrana i feminista té a veure amb els llibres *Los hechiceros de la palabra* (1975), *Rafael Vidiella o l'aventura de la revolució* (1977), *¿Tiempo de mujer?* (1980), *Mujeres en busca de un nuevo humanismo* (1981), o *L'agulla daurada* (1985).

Montserrat Roig va morir el 10 de novembre de 1991, a l'edat de 45 anys. *Un pensament de sal, un pessic de pebre. Dietari obert 1990-1991*, publicat després de la seva mort, recull les seves últimes col·laboracions al diari Avui, que escrivia diàriament, quan ja se li havia diagnosticat el càncer, i fins el dia abans de morir.

L'obra de Montserrat Roig ha estat reeditada continuadament i s'ha traduït a moltes llengües, entre aquestes l'anglès, el francès, l'alemany, el portuguès, l'hongarès, l'italià i l'espanyol, per citar-ne algunes.

Adaptació realitzada per Xavier Blanch, professor de l'Escola d'Esriptura de l'Ateneu Barcelonès

A partir de la biografia de Montserrat Roig, feu rodolins dels fets més rellevants de la seva vida i il·lustreu-los per crear entre tots i totes l'auca de l'autora.

Il·lustreu l'auca de la Montserrat Roig!

En aquest enllaç podeu veure els textos de l'auca de Montserrat Roig, creació de Joan Vilamala: <http://bit.ly/1LhZQ1G>

Feu cartells que mostrin algunes de les citacions de Montserrat Roig i exposeu-los a l'escola. També podeu fer pancartes que s'exhibeixin en espais concorreguts.

Els nens i nenes dels últims cursos poden explicar el significat de les citacions als petits.

Es pot sol·licitar una còpia del recull elaborat per la CAL a l'a/e cal@cal.cat i al telèfon 934159002.

Llegiu aquest fragment de l'obra *Digues que m'estimes encara que sigui mentida* i feu un dibuix a partir del que us suggereixi el text:

El llimoner hi era i prou. Com tantes coses que veiem, davant de les quals passem de llarg sense adonar-nos que les retenim, sense pensar que les estem retenint per utilitzar-les després. El llimoner no va ser així. L'altre, el literari, havia esdevingut un símbol. Jo vivia tancada, com he dit, en un pati voltat de cases altes, enclaustrada sota una volta de cel blau o ennuvolat, sempre el mateix retall de cel, inamovible. Allò que desvetllava la meua imaginació era el carrer, perquè m'estava prohibit. Allí els nens eren lliures, vivien entre els gossos i els arbres, amb els genolls plens de crostes, jugaven a aventis, s'estossinaven i malparaven. Quan vaig començar a anar sola per Barcelona, el meu carrer va deixar de ser misteriós. Aleshores el misteri era dins la ciutat, amb la seva grandesa, amb els seus barris on, qui sap, hi havia gent que vivia com li donava la gana. Les paraules dels adults em servien per a imaginar la prohibició. Alguna cosa de semblant passa amb l'amor i en l'amor hi ha molta literatura.

I m'havien prohibit jugar al carrer perquè això era cosa de nens ordinaris i maleducats. L'Eixample, als anys de la postguerra, era un barri de senyors que maldaven per mantenir-se incommovibles davant el canvi de les coses i el temps. Els fills dels senyors de l'Eixample havien fugit cap la part alta de Barcelona, on hi havia dues cambres de bany, escala de servei, i algunes habitacions duïen nom anglès: hall, office, living. A l'Eixample, s'hi van quedar els professionals, els qui no saberen surar després de la guerra, alguns rendistes i les vídues dels antics fabricants del tèxtil. Moltes d'aquestes senyores van haver de sobreviure —i encara ho fan— amb vitalicis més aviat ròncecs, les butxaques escurades però el senyoriu fins al canyet. Era un barri ple de senyores Miralpeix, un dels personatges que més estimo, i que no hi ha manera que se'm mori. Potser perquè el senyoriu, encara que vagi canviant de llenguatge i de formes, és etern.

Fragment extret del llibre *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*. Barcelona: Edicions 62, 1981, pàg. 48.

L'any 1976 la revista *Triunfo* va publicar un reportatge de Montserrat Roig titulat "Los demócratas del mañana", en què reproduïa un debat amb nens i nenes d'entre 9 i 13 anys al voltant dels conceptes de democràcia, el poder, l'autoritat, els adults i la discriminació sexual.

Imatge publicada al reportatge de la revista *Triunfo*.
© Pilar Aymerich.

[Fes clic aquí i llegeix el reportatge original](#)

Feu un debat de característiques similars. A continuació reproduïm algunes de les qüestions que plantejava Montserrat Roig en aquest debat:

Un nen de deu anys de Saragossa va escriure un poema en què opinava sobre la policia. Per telèfon va recitar-lo a la pròpia policia. La policia va anar-lo a buscar i el va tancar en un correccional. Què us sembla, aquest fet? Creieu que el nen podia fer això?

Per a què serveix la policia?

Què és una democràcia?

Com definiríeu l'esquerra i la dreta política? Què els diferencia?

A vosaltres us deixen dir la vostra opinió sobre el que passa al país?

En general, creieu que la gent us tracta com a persones grans o com a criatures?

A les noies, a casa, us tracten d'una forma diferent a com tracten els nois?

L'Amical de Ravensbrück ofereix una activitat dedicada a donar a conèixer la inestimable tasca de Montserrat Roig en la recuperació de la memòria històrica dels crims del nazisme. A través d'una exposició mòbil, la projecció del documental "Les veus de la consciència. Neus Català, Conxita Grangé, Mercedes Nuñez i altres deportades" i la xerrada al voltant del llibre *Els catalans als camps nazis*, es mostra la participació activa de les dones en la lluita pels valors democràtics i la llibertat, i el patiment que aquesta lluita va representar per a elles en el seu període a Ravensbrück.

Durada de l'activitat: 1.30h – 2h

Cost: aquesta activitat és gratuïta. Tot i així, cal cobrir les despeses de desplaçament dels ponents i un petit import en concepte de desgast dels materials utilitzats.

Per a més informació i consultes, cal contactar amb l'Amical de Ravensbrück:

info@amicalravensbruck.org

www.amicalravensbruck.org

Organitzeu una lectura de fragments autobiogràfics de Montserrat Roig, extrets d'articles, entrevistes, llibres que va publicar i també declaracions que va fer.

La CAL disposa d'una selecció de fragments. Podeu demanar-los a cal@cal.cat / 934159002.

Organitzeu una lectura de fragments d'*Els catalans als camps nazis*.

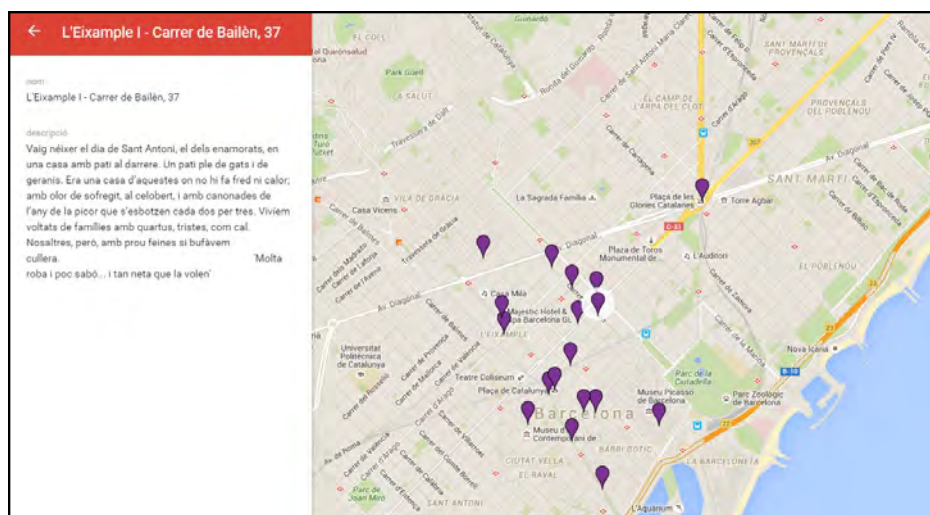
La CAL disposa d'una selecció de fragments breus de diferents parts de l'obra que es van llegir amb motiu de la commemoració del 70è aniversari de la fi de l'horror nazi a les Cotxeres de Sants (Barcelona). Podeu demanar-los a cal@cal.cat / 934159002.

Montserrat Roig es caracteritza per ser una escriptora que posa molt d'èmfasi en les descripcions, en els matisos de les seves escenes i la riquesa del llenguatge que utilitza. Fa servir els adjectius amb un domini magistral. Vegem-ne un exemple en un fragment d'*El temps de les cireres*.

Malgrat que durant dotze anys hi havia pensat molt poc, el cert és que la Natàlia senti com un buit a l'estómac quan el taxi la deixà davant de la porteria de la tia Patrícia, a la Gran Via entre Bruc i Girona. Tot era igual que abans, la mateixa escala de marbre, la barana que recolzava cap a l'esquerra, la figura modernista de bronze que sostenia un globus, la gàbia de la portera, el sostre cromat, els agafadors daurats i lluent, els vidres esmerilats, la peça de ferro treballada per a treure el fang de les botes —quan els senyors de Barcelona ni somiaven amb els carrers asfaltats—, la llarga i estreta catifa de color magrana una mica ratada per les vores... Tot era al seu lloc, els objectes polits, el silenci de l'escala, les olors, el marbre lluent encara que els esglaons eren una mica escantellats.

Pensa en un indret que hagi estat significatiu per a tu: un lloc on hagi viscut, un espai del qual tinguis bons records, un poblet on hagi estiuat... i fes-ne una descripció seguint l'exemple del fragment de l'autora.

Barcelona i l'Eixample són el marc per excel·lència de tots els textos de Montserrat Roig. Fes un recorregut pels diferents escenaris que presenta en els seus escrits. Pots fer-ne un tast en aquest mapa interactiu: <http://bit.ly/1oITM81>

Cada punt del mapa conté un fragment literari.

**MONTSERRAT
ROIG** 45 ANYS DE VIDA,
25 DE LLEGAT

L'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC) ha impulsat la iniciativa *Montserrat Roig. 45 anys de vida, 25 anys de llegat* amb l'objectiu de retre homenatge a l'autora i promoure el seu llegat periodístic i literari, reivindicar el seu periodisme crític i la seva mirada de gènere i revalorar la seva figura com a periodista compromesa amb la justícia social i els feminismes.

Per això, ofereix un ventall de persones coneixedores de la vida i l'obra de Montserrat Roig amb la possibilitat d'organitzar dos formats d'activitats:

- Xerrades i conferències sobre l'obra de Montserrat Roig amb una persona experta, acompanyada d'un suport divulgatiu.

- Diàleg entre dues persones expertes sobre aspectes rellevants de l'autora, ja sigui de la seva obra o del seu pensament i formes d'entendre la vida.

Aquestes propostes poden concretar-se en diferents eixos temàtics:

Montserrat Roig: l'escriptora. Aprofundir en les seves aportacions tant en la literatura catalana com internacional. Què ha deixat el seu llegat a les noves fornades d'escriptors i escriptores?

Montserrat Roig: la periodista amb mirada de gènere. Què aportà en el periodisme de la transició i postfranquisme? Esguards particulars en el periodisme d'investigació, les entrevistes televisives, la columnes d'opinió, etc.

Montserrat Roig: una dona de la transició. Aprofundir en la seva militància feminista i de dona d'esquerres. Quins debats segueixen vigents actualment?

Els catalans als camps nazis. Una de les pioneres a denunciar les atrocitats del nazisme en un context de postfranquisme.

Per a més informació, podeu posar-vos en contacte amb l'ADPC:

Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC)

www.adpc.cat

adpc@adpc.cat

www.donesdigital.cat

Construïu entre tots i totes un mural gegant amb la imatge del cartell del Correllengua en curs. Prèviament, el cartell s'ha dividit en 144 fragments de mida DIN A3 que es numeren i es distribueixen entre els alumnes de diferents classes. Cada tros del cartell es treballa dins l'aula de plàstica i els alumnes l'omplen del color pertinent amb diferents materials (paper de seda, plastilina, pintures...). Quan arriba el Correllengua s'uneixen les diferents parts i es construeix, així, el gran mural que presideix els actes de celebració.

Imatge: Escola Jaume I

El trencaclosques dels Països Catalans és un dels recursos més utilitzats en el marc del Correllengua perquè els més petits es diverteixin mentre coneixen la geografia del territori. Consta de 117 peces de 30x30 cm cadascuna, que formen el mapa comarcal del domini lingüístic de la llengua catalana.

La CAL posa a disposició de les escoles aquest recurs (contacte: cal@cal.cat; 934159002).

Mida del trencaclosques muntat: 3,9m x 2,7m

Recopileu aquelles paraules pròpies de la vostra vila o regió que hagin caigut en desús, amb l'objectiu de preservar i posar en valor la riquesa lingüística local. En primer lloc, cal elaborar una llista. A continuació, tots els mots recollits es plasmen en teles o cartells que es poden penjar en llocs visibles. També es pot aprofitar l'avinentsa per organitzar una xerrada on s'expliqui l'origen, els significats i els usos d'aquestes paraules.

Més informació d'aquesta activitat: <http://bit.ly/1WNrjcp>

Accedeix al web <http://elrefranyer.com/> i tria una dita o una frase feta. A continuació, explica'n el significat als companys.

Descobrir la història de les paraules que usem cada dia no sols satisfà la nostra curiositat; també ens fa conscients del seu valor. Jordi Esteban, professor de català i escriptor, ofereix una xerrada interessant i entretinguda que ajudarà els joves —i els que no ho són tant— a prendre consciència del valor de les paraules, titulada 'Paraules viatgeres'.

En la xerrada, es posa de relleu la rellevància que té l'obra de l'etimòleg Joan Coromines, atès que ens fa conscients de la vàlua que tenen les paraules i les expressions de la llengua catalana. Es mostra, a partir d'exemples, com els nostres mots són portadors de l'experiència humana de les generacions que ens han precedit i com ens correspon mantenir i fer créixer aquest llegat per a les generacions que ens seguiran. A continuació trobareu un fragment de xerrada:

Quan veiem que algú ha fet una cosa de manera irreflexiva i pensem que hi hauria d'haver posat més atenció, li podríem dir: —Noi, mira-t'hi una mica més una altra vegada! No facis les coses **a la babalà**, que així no anem enlloc!

Com ho defineix el diccionari? **A la babalà**: Sense posar l'atenció, el seny, necessaris en allò que hom fa. Parla sempre a la babalà, sense pensar el que diu. Ha obrat a la babalà: ja es penedirà algun dia de no haver anat més amb compte a mirar el que feia.

D'on ve això de fer les coses **a la babalà**, és a dir, de qualsevol manera? Doncs ens ve del temps que aquesta terra que ara és Catalunya estava habitada pels musulmans. Ja fa més de mil dos-cents anys. Resulta que aquestes paraules, A la babalà, eren les que responia molta gent quan els pidolaires els demanaven almoïna. A la babalà, en àrab, significa 'a la porta d'Alà'. Venien a dir-li al pidolair: vés a demanar a una altra porta, a la d'Alà, per exemple. Denotava que no calia parar gaire atenció a la persona que demanava. D'aquí el significat actual, referit a la irreflexió amb què sovint fem les coses.

Quin és l'origen de la paraula 'anorac'?

1. Prové del rus i significa 'pell de ren' per l'abrigall fet amb la pell d'aquest mamífer, típic de les zones més nòrdiques del país, especialment Mongòlia.
2. És una paraula àrab que vol dir 'capa' o 'mantell', pròpia dels habitants de la serralada de l'Àtlas.
3. Ve, a través del francès, de la llengua dels esquimals, l'inuit, i es correspon amb el terme 'anoraq', que fa referència al vent.

SOLUCIÓ: Opció 3

Més informació i contacte: cal@cal.cat - 934159002

Concurs "Caça l'errada", consistent en la identificació d'errors ortogràfics, castellanismes i barbarismes de l'espai públic. Els alumnes han de fotografiar els errors que localitzin i publicar-los a les xarxes socials amb una etiqueta determinada (exemple: #CaçaErradaNomCentre).

Aquí podeu consultar una mostra de les bases del concurs:

<http://bit.ly/1XPvVQp>

L'escola pot acollir els ambaixadors del Correllengua, els personatges que expliquen als alumnes en què consisteix el Correllengua, anuncien els actes programats i conviden a participar de la festa.

Aquesta figura recorre cada any 12 escoles del barri de Sants de Barcelona i anuncia l'arribada del Correllengua als més menuts.

Podeu veure el vídeo d'aquesta activitat aquí:

<https://www.youtube.com/watch?v=gFbR4aw48yQ>

La CAL posa a disposició un text base per interpretar la figura dels ambaixadors. Podeu demanar-lo a cal@cal.cat / 934159002.

Us proposem convertir en cal·ligrama alguna citació de Montserrat Roig. Un cop fets els cal·ligrames, podeu exposar-los a classe! La CAL disposa d'una selecció de fragments i citacions de l'autora. Podeu demanar-los a cal@cal.cat / 934159002.

Un cal·ligrama és un tipus de poema visual. És un text —de vegades tan sols una frase o paraula— generalment poètic, en què s'utilitza la disposició de les paraules, la tipografia o la cal·ligrafia per tal de representar el contingut del poema. Les paraules que componen el poema dibuixen o formen un personatge, un animal, un paisatge o qualsevol objecte imaginable.

Juguem a l'Scrabble! Us proposem que jugueu a l'adaptació a gran escala de l'Scrabble.

El joc de taula passa a ser una partida popular en què cada participant incorpora una paraula en un tauler gegant, intentant aconseguir la màxima puntuació.

Aquí expliquem com s'hi juga:

<http://bit.ly/1Rsil1z>

L'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC) i la CAL han editat una exposició sobre la vida i l'obra de Montserrat Roig. Aquest material està a disposició de tots els centres que vulguin exhibir-la. En cas que vulgueu portar-la a la vostra escola o institut, podeu consultar les disponibilitats i fer la reserva al correu cal@cal.cat o al telèfon 934159002.

El préstec és gratuït, tan sols es demana una quantitat simbòlica en concepte de fiança que és retornada un cop es retornen els materials.

Mostra de l'exposició. Consta de 4 plafons autoenrotllables que poden col·locar-se en qualsevol espai. També està disponible en format lona per penjar.

Per a més informació, poseu-vos en contacte amb la CAL.

Us proposem que creeu endevinalles. Per fer-ho, penseu en allò que voleu convertir en enigma —un mitjà de transport, un aliment, un animal—. A continuació, cal preparar l'enunciat, que serà un rodolí. Per això, podeu buscar adjectius que descriguin aquell objecte/ésser/acció —quina mida té, de quin color és, per a què serveix...—. Finalment, només caldrà muntar l'enunciat de manera que quedi ben divertit!

A continuació trobareu alguns exemples d'endevinalles:

Cua blanca,
cos lluent.
Va de pressa
i sembla lent

SOLUCIÓ: l'avió

He nascut per no estar quiet
i seguir-te arreu on vas.
Vull que em miris, que m'escoltis
i em grapegis, si és el cas.

SOLUCIÓ: El mòbil

Proposta de procediment per crear les endevinalles:

- En petits grups, es responsabilitzen de definir dos o tres objectes.
- Poden pensar primerament quines accions es fan amb ells; després, amb quins altres objectes s'assemblen (encara que sigui metafòricament). Finalment, proposen una o dues frases que formin l'endevinalla.

Exemple: el metro d'una ciutat

Reflexions prèvies: En surt i hi entra molta gent en cada estació. Fa molts viatges de pocs minuts. A dins, a les hores punta, la gent va com en una llauna de sardines. Hi va molta gent, està molt junta, molt junta, però no es diuen res. Tots van a llocs diferents però fan el mateix camí. A cada estació, el metro sembla un drac que vomiti gent, etc.

Proposta d'endevinalla:

No anem al mateix lloc
però fem el mateix camí,
Juntets, ben juntets;
calladets, ben calladets.
Ara correm cap allà;
i ara ens parem aquí.

Quan hagueu acabat de preparar les endevinalles, podeu comprovar si els vostres companys i companyes saben quina és la solució!

1r cicle d'ESO

Llegeix la biografia de Montserrat Roig:

FONTS CONSULTADES:

Web de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana <http://bit.ly/1KNvd3V>

Xtec.cat, corpus literari de Montserrat Roig <http://bit.ly/20SmysA>

Web Lletra (UOC): <http://bit.ly/1XG1p1>

Perfil de Montserrat Roig a la Viquipèdia: <http://bit.ly/1mHokpy>

Perfil de Montserrat Roig al web de la Institució de les Lletres Catalanes: <http://bit.ly/1QkYRA1>

Universitat Pompeu Fabra (Ensenyaments de Periodisme). "Biografia i obra periodística": <http://bit.ly/1LC5IOv>

També pots fer un recorregut per la seva biografia interactiva: <http://bit.ly/1pfFP2r>

Montserrat Roig i Fransitorra neix a l'Eixample de Barcelona el 13 de juny de 1946. És filla d'Albina Fransitorra i Alenyà i de l'escriptor i advocat Tomàs Roig i Llop. Des de petita viu en un ambient familiar proper a la literatura atès que el seu pare conrea la narrativa, la biografia i el teatre, i està en contacte amb escriptors del moment.

Cursa l'ensenyament primari a l'escola de la Divina Pastora, a l'Eixample, barri on residirà sempre. Més tard, entra a l'institut de secundària Montserrat i a l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, on coneix, entre d'altres, l'escriptora Maria Aurèlia Capmany, amb qui després mantindrà una intensa amistat. En aquesta època, ja llegeix autors com Manuel de Pedrolo, Bertold Brecht, Narcís Oller, Friedrich Dürrenmatt o Rosselló-Pòrcel.

Es llicencia en Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona. Encara estudiant, l'any 1966 participa en la Caputxinada, moviment de protesta de diversos intel·lectuals a Barcelona, abans del Maig Francès. Aquest mateix any es casa, a l'edat de vint anys, i el matrimoni es trencarà tres anys més tard.

Treballa en diferents feines editorials, entre les quals la de la confecció de la primera etapa de la Gran Enciclopèdia Catalana, i té el seu primer fill. És l'any 1970. En aquesta època guanya els primers premis literaris, com ara el dels Jocs Florals de Caracas, el de Sant Adrià i el de reportatges de Serra d'Or per a escriptors joves. Obté el premi Recull i, amb la narració guanyadora i un altre aplec escrit posteriorment, *Molta roba i poc sabó... i tan neta que la volen*, obté el Víctor Català (1970), que li obre les portes a l'edició comercial.

Aquest primer recull de narracions inaugura un cicle que continua amb tres novel·les: *Ramona, adéu* (1972), *El temps de les cireres* (1977, Premi Sant Jordi 1976) i *L'hora violeta* (1980). Les quatre obres, relacionades intertextualment per les protagonistes —les membres de tres generacions de les famílies Ventura-Claret i Miralpeix—, literaturitzen la història de la petita burgesia de l'Eixample barceloní des de finals del segle XIX fins als anys setanta del segle XX incidint sobretot en els darrers temps del franquisme.

L'òpera quotidiana (1982), protagonitzada encara parcialment per una Miralpeix però decantada vers interessos literaris nous o que fins aleshores només havien tingut una presència relativa —la música, per exemple—, marca la transició cap a altres vies temàtiques i formals, cap a una nova etapa narrativa en què bona part de la crítica subratlla la maduresa literària assolida per l'escriptora. És el cas de la novel·la *La veu melodiosa* (1987) i els contes d'*El cant de la joventut* (1989).

Després de diverses temptatives polítiques, es presenta a les llistes del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) al Congrés de Diputats. Més endavant abandona el partit quan aquest travessa una de les primeres crisis internes. A partir del 1977 conviu amb Joaquim Sempere, amb qui té un segon fill.

L'autora també fa alguna traducció i alguna incursió en el teatre, en l'assaig i en altres gèneres: el monòleg *Reivindicació de la senyora Clito Mestres* —estrenat al Teatre Romea el 10 de juny de 1991— les reflexions de *Digues que m'estimes encara que sigui mentida* (1991) o *L'autèntica història de Catalunya*, il·lustrada per Cesc, en són alguns resultats.

Professionalitzada en el periodisme des de molt aviat, col·labora a Tele-exprés, Destino, Triunfo, Cambio 16, Serra d'Or, Avui, etc. i escriu textos literaris per a Lletra de canvi o Els Marges, entre d'altres. Paral·lelament, i en relació directa amb l'activitat periodística i amb la militància política catalanista, esquerrana i feminista, publica títols com *Los hechiceros de la palabra* (1975), *Rafael Vidiella o l'aventura de la revolució* (1977), *¿Tiempo de mujer?* (1980), *Mujeres en busca de un nuevo humanismo* (1981), o *L'agulla daurada* (1985).

L'any 1977 publica *Els catalans als camps nazis* (Premi Crítica Serra d'Or), un document que relata extensament l'horror que van patir milers d'homes i dones dels Països Catalans empresonats als camps d'extermini alemanys. Montserrat Roig dedica dos anys a documentar-se rigorosament i a recollir el testimoni dels supervivents d'aquest genocidi. El treball resultant posa punt i final a anys de silenci d'un dels episodis més execrables de la història.

Entre els anys 1977 i 1978, Montserrat Roig dirigeix i presenta el programa televisiu *Personatges*. Es tracta d'una sèrie d'entrevistes biogràfiques a persones destacades de Catalunya que fins aleshores havien estat excloses dels espais televisius. Lluís Llach, Maria del Mar Bonet, Ovidi Montllor i Neus Català en són alguns exemples. L'any 1978 la direcció de TVE decideix eliminar el programa, i veta la periodista fins l'any 1981. Aquest any Roig retorna a la pantalla amb el programa *Clar i català*, un cicle d'entrevistes als líders polítics parlamentaris catalans. A partir de 1984 l'autora es planteja projectes televisius més enllà de l'entrevista estricta i experimenta amb formats més innovadors. El resultat és *Los padres de nuestros padres* i *Búscate la vida*, dues sèries en què Montserrat Roig dona la paraula a persones normalment excloses dels mitjans de comunicació.

Els volums d'entrevistes periodístiques i televisives *Personatges* i *Retrats paral·lels*, juntament amb alguns pròlegs i introduccions en castellà, completen una obra que ha estat objecte de nombroses reedicions i que s'ha traduït a diverses llengües —anglès, francès, alemany, portuguès, hongarès, italià, espanyol, per citar-ne algunes—.

Publicat ja pòstumament, *Un pensament de sal, un pessic de pebre. Dietari obert 1990-1991* recull les últimes col·laboracions de Roig com a articulista al diari Avui, on escriu diàriament, quan ja se li ha diagnosticat el càncer, i fins el dia abans de morir. Montserrat Roig mor el 10 de novembre de 1991, a l'edat de 45 anys. El seu decés causa una forta commoció en el món de les lletres catalanes.

A continuació, respon les preguntes següents:

Coneixes els escriptors que es mencionen en la biografia de Roig? Si cal, busca'n informació: Maria Aurèlia Capmany, Manuel de Pedrolo, Bertold Brecht, Narcís Oller, Friedrich Dürrenmatt i Rosselló-Pòrcel.

Montserrat Roig va començar a ser una autora prolífica en una època marcada pel final del franquisme i l'inici de la Transició Democràtica. Fes una recerca per conèixer el context polític i social en què va viure l'autora.

Saps què va ser "La Caputxinada"? Busca'n informació i fes-ne un resum.

Montserrat Roig ho va explicar a la revista *Triunfo* l'any 1976. [Fes clic aquí per llegir-lo](#)

Distribuïu-vos les diferents obres que va publicar Montserrat Roig i feu-ne una ressenya breu de cadascuna.

Durant un temps, Montserrat Roig va treballar a la *Gran Enciclopèdia Catalana*, primer dins la secció de muntatge de fitxes, i més endavant en la secció de literatura. Aquesta és una eina de consulta de referència per conèixer el significat dels termes en català.

Accedeix al portal de l'Enciclopèdia Catalana (<http://www.enciclopedia.cat/>) i cerca els mots següents: gara-gara, gallimar-sot, castrar, xino-xano, campar, born, marfanta, dèria, esqueixat.

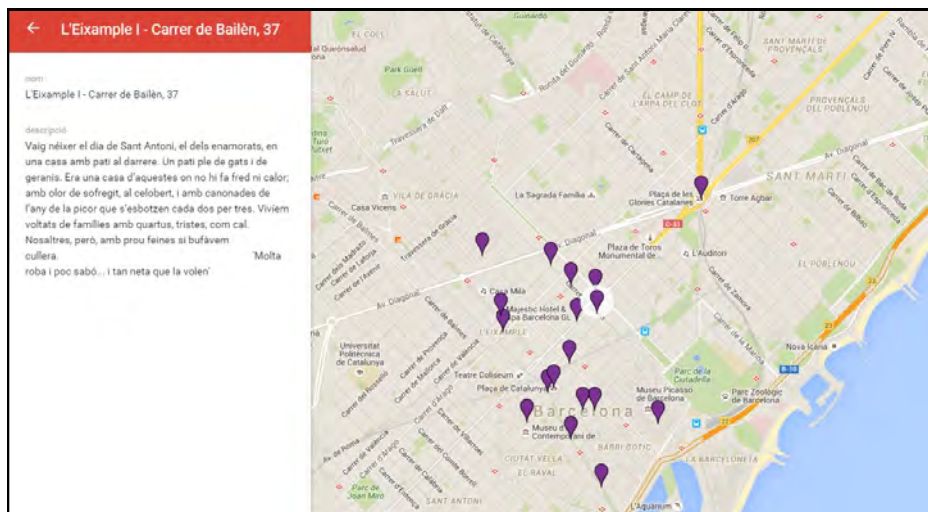
Organitzeu una lectura de fragments autobiogràfics de Montserrat Roig extrets d'articles, entrevistes, llibres que va publicar i també declaracions que va fer.

La CAL disposa d'una selecció de fragments. Podeu demanar-los a cal@cal.cat / 934159002.

Organitzeu una lectura de fragments d'*Els catalans als camps nazis*.

La CAL disposa d'una selecció de fragments breus de diferents parts de l'obra que es van llegir amb motiu de la commemoració del 70è aniversari de la fi de l'horror nazi a les Cotxeres de Sants (Barcelona). Podeu demanar-los a cal@cal.cat / 934159002.

Barcelona i l'Eixample són el marc per excel·lència de tots els textos de Montserrat Roig. Fes un recorregut pels diferents escenaris que presenta en els seus escrits. Pots fer-ne un tast en aquest mapa interactiu: <http://bit.ly/1oITM81>

Cada punt del mapa conté un fragment literari.

Feu cartells amb citacions de la Montserrat Roig i exposeu-los en comerços, biblioteques i altres espais concorreguts.

La CAL disposa d'una selecció de fragments i de citacions de l'autora. Podeu demanar-los a cal@cal.cat / 934159002.

Feu un dictat a partir d'aquest fragment de l'obra *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*:

Jo vivia tancada, com he dit, en un pati voltat de cases altes, enclaustrada sota una volta de cel blau o ennuvolat, sempre el mateix retall de cel, inamovible. Allò que desvetllava la meua imaginació era el carrer, perquè m'estava prohibit. Allí els nens eren lliures, vivien entre els gossos i els arbres, amb els genolls plens de crostes, jugaven a aventis, s'estossinaven i malparlaven. Quan vaig començar a anar sola per Barcelona, el meu carrer va deixar de ser misteriós. Aleshores el misteri era dins la ciutat, amb la seva grandesa, amb els seus barris on, qui sap, hi havia gent que vivia com li donava la gana. Les paraules dels adults em servien per a imaginar la prohibició. Alguna cosa de semblant passa amb l'amor i en l'amor hi ha molta literatura.

Fragment extret del llibre *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*. Barcelona: Edicions 62, 1981, pàg. 48.

Montserrat Roig es caracteritza per ser una escriptora que posa molt d'èmfasi en les descripcions, en els matisos de les seves escenes i la riquesa del llenguatge que utilitza. Fa servir els adjectius amb un domini magistral. Vegem-ne un exemple en un fragment d'*El temps de les cireres*:

Malgrat que durant dotze anys hi havia pensat molt poc, el cert és que la Natàlia sentí com un buit a l'estómac quan el taxi la deixà davant de la porteria de la tia Patrícia, a la Gran Via entre Bruc i Girona. Tot era igual que abans, la mateixa escala de marbre, la barana que recolzava cap a l'esquerra, la figura modernista de bronze que sostenia un globus, la gàbia de la portera, el sostre cromat, els agafadors daurats i lluent, els vidres esmerilats, la peça de ferro treballada per a treure el fang de les botes —quan els senyors de Barcelona ni somiaven amb els carrers asfaltats—, la llarga i estreta catifa de color magrana una mica ratada per les vores... Tot era al seu lloc, els objectes polits, el silenci de l'escala, les olors, el marbre lluent encara que els esglaons eren una mica escantellats.

Pensa en un indret que hagi estat significatiu per tu: un lloc on hakis viscut, un espai del qual tinguis bons records, un poblet on hakis estiuejat... i fes-ne una descripció seguint l'exemple del fragment de l'autora.

A l'obra *Digues que m'estimes encara que sigui mentida*, Montserrat Roig rememora un episodi de la seva infantesa en què parla dels nens de la seva escala que deien mots com «guaita» en lloc de «mira», i «got» en lloc de «vas». Cerca paraules que es diguin de manera diferent en altres zones del domini lingüístic i comparteix-les amb els companys i les companyes de classe. A continuació, podeu fer una exposició que mostri les diferents variants per referir-se a una mateixa cosa!

Si et cal, pots utilitzar el diccionari català-valencià-balear de l'Institut d'Estudis Catalans: <http://dcvb.iec.cat/>

Els materials de Lectura Fàcil es caracteritzen, entre d'altres, per narrar una història concreta i lògica amb una única línia argumental, utilitzar un llenguatge senzill i directe, tot evitant les abstraccions, les metàfores i els dobles significats, les frases són curtes i amb una idea principal per frase.

Per les seves característiques, són una eina útil per a alumnes amb trastorns de l'aprenentatge, nous que aprenen l'idioma d'acollida, persones amb diversitat funcional... I per a tothom que treballi la comprensió lectora i el foment de l'hàbit lector.

A continuació es proposa la lectura adaptada de l'obra *El temps de les cireres*:

El temps de les cireres
Editorial La Mar de Fàcil
Col·lecció Aktual
Autora: Montserrat Roig
Adaptació: Núria Martí Constans
Il·lustracions: Eugènia Trallero
Idioma: català
Format: 14,5 x 21 cm.
Nº pàgines: 174
Tapa rústica
PVP: 13€

Elisabet Serra i Laia Vidal

Tel. 93 310 76 94

lecturafacil@cobdc.org

www.lecturafacil.net

Objectius del llibre:

- Facilitar un material d'aprenentatge de la llengua i de foment de la lectura i de la conversa.
- Donar a conèixer la figura de Montserrat Roig i la seva obra.
- Convidar a la reflexió dels temes relacionats amb l'autora i l'obra.

Destinatari: alumnes de secundària i d'educació postobligatòria.

Breu sinopsi

Després d'haver viscut 12 anys a França i Anglaterra, la Natàlia Miralpeix torna a la Barcelona dels anys 70, on retroba el passat i el present de la seva família: uns personatges que enmig de la grisor de l'època busquen el sentit de les seves vides.

El temps de les cireres és una crònica que reflecteix la crisi de valors provocada per la guerra, el franquisme i la repressió.

Materials complementaris:

Per facilitar-ne el treball posterior a l'aula o en clubs de lectura, el llibre incorpora l'apartat final "I tu, què en penses?", on es convida a reflexionar els lectors a partir de preguntes relacionades amb els temes que tracta l'obra.

Perfil biogràfic de l'autora, a l'inici del llibre.

Guia per a la lectura elaborada per la Direcció General de Política Lingüística, adreçada al professorat i als coordinadors de clubs de lectura, amb l'objectiu de facilitar-los la tasca d'acompanyament lector.

Les escoles que llegeixin el llibre, poden complementar la lectura amb:

Xerrada amb Núria Martí Constans, adaptadora d'*El temps de les cireres*, sobre la novel·la i el treball d'adaptació de l'obra.

És escriptora, professora i dinamitzadora del club de Lectura Fàcil per a alumnes del Consorci de Normalització Lingüística, a la Biblioteca Pública de Girona.

Lectures dramatitzades de fragments de l'obra, a càrrec d'Eulàlia Feliu.

Us proposem una sessió molt participativa, on els alumnes a través del joc teatral i dinàmiques de teatre social, encarnaran alguns dels personatges de l'obra i representaran una selecció de fragments.

L'objectiu és apropar les vivències d'aquests personatges, que viuen en un context històric de fa 40 anys, a la realitat dels alumnes, tot descobrint molts temes encara vigents.

Guiats per l'actriu i especialista en teatre social Lali Feliu, els alumnes viuran l'experiència de convertir un text en un viatge d'emocions i sensacions.

Consulteu amb l'Associació Lectura Fàcil les tarifes de les activitats complementàries.

Activitats didàctiques del portal viulapoesia.com per treballar el poema *Mort a Ravensbrück*, escrit per Montserrat Roig i musicat per Marina Rossell:

El camp era un glop de nit
lluny de tot i entre carenes.
La Carme s'està morint
el seu plany es perd per sempre.

El camp era un glop de nit
al nord fum, vers el sud cendres.
Així jo no vull morir
lluny els cels i les arbredes.

La Coloma que la sent
a poc a poc s'hi arrossega.
Diu mentres l'estreny ben fort
dolços mots a cau d'orella.

El camp era un glop de nit
lluny de tot i entre carenes
lluny de tot i entre carenes
lluny, lluny.

Busca en una enciclopèdia Ravensbrück i localitza'l en un mapa. A què es refereix la poeta quan descriu el paisatge amb mots com «camp», «fum», «cendres»? Què simbolitzen la Carme i la Coloma? Relaciona el poema amb fotografies o pel·lícules que tractin el mateix tema.

Què pot significar «glop de nit»? De quina classe de figura literària es tracta?

Identifica el lloc evocat amb la frase «lluny els cels i les arbredes».

Analitza i contrasta l'ús del temps verbals de present i passat en aquest poema. Quin sentit li donen?

Escolteu la versió del poema que fa la Marina Rosell i acompanyeu-la en el cant: <http://bit.ly/1QmYoLT>

Pensa en alguna de les guerres actuals i escriu un poema que parli de les víctimes innocents. Pots centrar-te sobretot en els infants.

Endinseu-vos en la figura de Montserrat Roig a través d'aquestes propostes audiovisuals:

Montserrat Roig. Retrat d'una mirada (TVC 2003) (durada: 30 minuts)

<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programes/Montserrat-Roig-Retrat-duna-mirada/video/4325170/>

Retalls (TVC 2004) (durada: 15 minuts)

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=682

Montserrat Roig. Cops de geni (2009) (durada: 24 minuts)

<http://www.xiptv.cat/cops-de-gen/capitol/montserrat-roig>

Programa Identitats (TVC 1988). Josep Maria Espinàs, entrevista Montserrat Roig (durada: 56 minuts)

<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/identitats/montserrat-roig/video/2874310/>

L'any 1976 la revista *Triunfo* va publicar un reportatge de Montserrat Roig titulat "Los demócratas del mañana", en què reproduïa un debat amb nens i nenes d'entre 9 i 13 anys al voltant dels conceptes de democràcia, el poder, l'autoritat, els adults i la discriminació sexual.

Imatge publicada al reportatge de la revista Triunfo.
© Pilar Aymerich.

[Fes clic aquí i llegeix el reportatge original](#)

Feu un debat de característiques similars. A continuació reproduïm algunes de les qüestions que plantejava Montserrat Roig en aquest debat:

Un nen de deu anys de Saragossa va escriure un poema en què opinava sobre la policia. Per telèfon va recitar-lo a la pròpia policia. La policia va anar-lo a buscar i el va tancar en un correccional. Què us sembla aquest fet? Creieu que el nen podia fer això?

Per a què serveix la policia?

Què és una democràcia?

Com definiríeu l'esquerra i la dreta política? Què els diferencia?

A vosaltres us deixen dir la vostra opinió sobre el que passa al país?

En general, creieu que la gent us tracta com a persones grans o com a criatures?

A les noies, a casa, us tracten d'una forma diferent a com tracten els nois?

L'Amical de Ravensbrück ofereix una activitat dedicada a donar a conèixer la inestimable tasca de Montserrat Roig en la recuperació de la memòria històrica dels crims del nazisme. A través d'una exposició mòbil, la projecció del documental "Les veus de la consciència. Neus Català, Conxita Grangé, Mercedes Nuñez i altres deportades" i la xerrada al voltant del llibre *Els catalans als camps nazis*, es mostra la participació activa de les dones en la lluita pels valors democràtics i la llibertat, i el patiment que aquesta lluita va representar per a elles en el seu període a Ravensbrück.

Durada de l'activitat: 1.30h – 2h

Cost: aquesta activitat és gratuïta. Tot i així, cal cobrir les despeses de desplaçament dels ponents i un petit import en concepte de desgast dels materials utilitzats.

Per a més informació i consultes, cal contactar amb l'Amical de Ravensbrück:

info@amicalravensbruck.org
www.amicalravensbruck.org

L'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC) ha impulsat la iniciativa *Montserrat Roig. 45 anys de vida, 25 anys de llegat* amb l'objectiu de retre homenatge a l'autora i promoure el seu llegat periodístic i literari, reivindicar el seu periodisme crític i la seva mirada de gènere i revalorar la seva figura com a periodista compromesa amb la justícia social i els feminismes.

Per això, ofereix un ventall de persones coneixedores de la vida i l'obra de Montserrat Roig amb la possibilitat d'organitzar dos formats d'activitats:

- Xerrades i conferències sobre l'obra de Montserrat Roig amb una persona experta, acompanyada d'un suport divulgatiu.
- Diàleg entre dues persones expertes sobre aspectes rellevants de l'autora, ja sigui de la seva obra o del seu pensament i formes d'entendre la vida.

Aquestes propostes poden concretar-se en diferents eixos temàtics:

Montserrat Roig: l'escriptora. Aprofundir en les seves aportacions tant en la literatura catalana com internacional. Què ha deixat el seu llegat a les noves fornades d'escriptors i escriptores?

Montserrat Roig: la periodista amb mirada de gènere. Què aportà en el periodisme de la transició i postfranquisme? Esguards particulars en el periodisme d'investigació, les entrevistes televisives, la columnes d'opinió, etc.

Montserrat Roig: una dona de la transició. Aprofundir en la seva militància feminista i de dona d'esquerrres. Quins debats segueixen vigents actualment?

Els catalans als camps nazis. Una de les pioneres en denunciar les atrocitats del nazisme en un context de postfranquisme.

Per a més informació, podeu posar-vos en contacte amb l'ADPC:

Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC)

www.adpc.cat

adpc@adpc.cat

www.donesdigital.cat

Organitzeu una lectura en veu alta de contes de la Montserrat Roig —molts d'ells publicats en revistes com *Els Marges*— i d'alguns dels articles que va publicar al diari *Avui*. A continuació us en proposem alguns:

Mare, no entenc els salmons: <http://bit.ly/242xxe2>

Amor i cendres: <http://bit.ly/20SpvVQ>

Dones perfectes: <http://bit.ly/1TeZ0Uu>

Agafó el barco i torno en vaixell: <http://bit.ly/1TfpftW>

La realitat ha estat humiliada: <http://bit.ly/20E04IA>

Pariu fills, que ja us els matarem: <http://bit.ly/1S5rwZI>

Som una gangal: <http://bit.ly/1QGaco7>

Un múscul traïdor: <http://bit.ly/1oaoyX6>

Descobrir la història de les paraules que usem cada dia no sols satisfà la nostra curiositat; també ens fa conscients del seu valor. Jordi Esteban, professor de català i escriptor, ofereix una xerrada interessant i entretinguda que ajudarà als joves —i als que no ho són tant— a prendre consciència del valor de les paraules, titulada 'Paraules viatgeres'.

En la xerrada, es posa de relleu la rellevància que té l'obra de l'etimòleg Joan Coromines, atès que ens fa conscients de la vàlua que tenen les paraules i les expressions de la llengua catalana. Es mostra a partir d'exemples com els nostres mots són portadors de l'experiència humana de les generacions que ens han precedit i com ens correspon mantenir i fer créixer aquest llegat per a les generacions que ens seguiran. A continuació trobareu una mostra:

Quan veiem que algú ha fet una cosa de manera irreflexiva i pensem que hi hauria d'haver posat més atenció, li podríem dir: —Noi, mira-t'hi una mica més una altra vegada! No facis les coses **a la babalà**, que així no anem enlloc!

Com ho defineix el diccionari? **A la babalà**: Sense posar l'atenció, el seny, necessaris en allò que hom fa. Parla sempre a la babalà, sense pensar el que diu. Ha obrat a la babalà: ja es penedirà algun dia de no haver anat més amb compte a mirar el que feia.

D'on ve això de fer les coses **a la babalà**, és a dir, de qualsevol manera? Doncs ens ve del temps que aquesta terra que ara és Catalunya estava habitada pels musulmans. Ja fa més de mil dos-cents anys. Resulta que aquestes paraules, A la babalà, eren les que responia molta gent quan els pidolaires els demanaven almoïna. A la babalà, en àrab, significa 'a la porta d'Alà'. Venien a dir-li al pidolaire: vés a demanar a una altra porta, a la d'Alà, per exemple. Denotava que no calia parar gaire atenció a la persona que demanava. D'aquí el significat actual, referit a la irreflexió amb què sovint fem les coses.

Quin és l'origen de la paraula 'anorac'?

1. Prové del rus i significa 'pell de ren' per l'abrigall fet amb la pell d'aquest mamífer, típic de les zones més nòrdiques del país, especialment Mongòlia.
2. És una paraula àrab que vol dir 'capa' o 'mantell', pròpia dels habitants de la serralada de l'Àtlas.
3. Ve, a través del francès, de la llengua dels esquimals, l'inuit, i es correspon amb el terme 'anoraaq', que fa referència al vent.

SOLUCIÓ: Opció 3

Més informació i contacte: cal@cal.cat - 934159002

Concurs "Caça l'errada", consistent en la identificació d'errors ortogràfics, castellanismes i barbarismes de l'espai públic. Els alumnes han de fotografiar els errors que localitzin i publicar-los a les xarxes socials amb una etiqueta determinada (exemple: #CaçalErradaNomCentre).

Aquí podeu consultar una mostra de les bases del concurs:

<http://bit.ly/1XPvVQp>

L'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC) i la CAL han editat una exposició sobre la vida i l'obra de Montserrat Roig. Aquest material està a disposició de tots els centres que vulguin exhibir-la. En cas que vulgueu portar-la a la vostra escola o institut, podeu consultar les disponibilitats i fer la reserva al correu cal@cal.cat o al telèfon 934159002.

El préstec és gratuït, tan sols es demana una quantitat simbòlica en concepte de fiança que és retornada un cop es retornen els materials.

Per a més informació, poseu-vos en contacte amb la CAL.

Mostra de l'exposició. Consta de 4 plafons autoenrotllables que poden col·locar-se en qualsevol espai. També està disponible en format lona per penjar.

El joc de taula '300 fets de llengua' consisteix en 300 naips rodons cadascun dels quals conté un fet de llengua i un repte lingüístic. Pensat per jugar-hi en ambients lúdics, també pot ser un bon recurs didàctic per afegir context històric a les classes de català. Els jugadors s'enfrontaran per parelles per aconseguir la màxima puntuació tot intercanviant naips i afrontant els reptes que s'hi plantegen.

Aquest joc ha estat elaborat per la Direcció General de Política Lingüística (Departament de Cultura – Generalitat de Catalunya).

INSTRUCCIONS

Per jugar amb els 300 fets de llengua cal paper i llapis, diccionari, cronòmetre i qualsevol nombre de jugadors.

S'agafen 30 fets de llengua a l'atzar i es decideix qui comença i quant temps es deixa per cada repte, per exemple 1 minut. Cada participant anota que té 300 punts al seu full de joc.

Qui té el torn llegeix un fet de llengua i anuncia el títol del repte corresponent. Tots els participants, començant per qui té el torn, ofereixen punts per guanyar la subhasta del repte.

Sense ordre, tothom pot anar apujant el nombre de punts fins que ningú ofereix una quantitat més alta. Tothom resta la quantitat oferta del nombre total de punts que tingui en aquell moment. Per tant, en el primer repte tothom restarà de 300 la quantitat de punts que ofereixi. Es pot no oferir res, però llavors tampoc no es guanya res.

Un cop feta la subhasta, qui té el torn llegeix el repte i engega el cronòmetre. En la majoria de reptes, quan ha passat el temps, els participants llegeixen el que han escrit i anoten els punts aconseguits.

Valen totes les paraules que surtin al diccionari que s'ha triat com a referència, amb les seves flexions nominals i verbals. Si una persona escriu una paraula incorrecta, no puntuarà en aquell repte. A aquest efecte, els participants poden demanar sempre com ha estat escrita una paraula.

Si les solucions no us vénen al cap les trobareu al pap de la xarxa: sigles, definicions dels mots, anagrames... Tot és present als webs.

Els 10 tipus de reptes associats als 300 fets de llengua i les especificitats quant a la manera de jugar-hi i puntuar són: ultrapassa, rima, remena, mima, extreu, triplica, desplega, defineix, anteposa i allargassa.

Tot llegint l'obra de Montserrat Roig ens adonem que sabia descriure molt bé la realitat, la de la seva vida i la de la gent de l'època que li va tocar viure. I ho feia amb imaginació i amb l'art d'escriure.

Descriure la realitat amb imaginació vol dir explicar com són les coses de manera poètica, emotiva i creativa; és una manera un mica diferent de com ho fan els diccionaris, que han de fer definicions precises, objectives i classificatòries.

Fer endevinalles pot ser una manera d'entrenar-se a descriure amb originalitat. Les endevinalles no són més que descripcions originals que expliquen com és una cosa de manera que, al mateix temps, l'ocultin.

Heu pensat mai a fer-ne de noves? Observeu una manera de fer-ne en grup. És senzill i aprenem una pila de coses de parlar i escriure:

- diem i comentem frases i imaginatives sobre allò que volem descriure,
- les escrivim,
- a poc a poc anem construint textos breus, però complets, que diran coses sobre l'objecte triat
- i els podrem llegir o donar a llegir a molta gent i veure si encerten de què s'hi parla.

Pas a pas:

1. Trieu un objecte, un ofici, una persona, una planta o un animal fàcilment identificables...

Posem per cas que us hàgiu decidit pel ratolí.

2. Preneu un full, una pissarra o una tableta per escriure-hi les afirmacions que se us aniran acudint tot fent una pluja d'idees. Penseu en els ratolins i digueu-ne coses que hi facin referència.

Mireu què va escriure un grup que en volia fer una:

Espanten la gent / sentim molta angúnia quan ens els trobem / ningú no els vol a casa / els ordinadors també en tenen / els dels ordinadors no ens fan por i els acaronem / corren pels racons / els agrada el formatge / són petits i porten bigoti / tenen una cua força llarga / els savis els fan servir per descobrir tractaments nous de salut / tenen por al gat, perquè se'ls menja / són blancs o marrons.

3. Decidiu si l'endevinalla serà llarga, de quatre versos amb dos que rimen, o curta com un rodolí.

4. Mireu quines afirmacions sobre els ratolins us agraden més, perquè són originals o perquè diuen coses interessants.

5. Feu propostes presentant dues frases curtes que rimen, si pot ser, o una de llarga que es pugui dividir en dues parts. Mireu que cada fragment tingui el mateix nombre de síl·labes. En el cas dels ratolins, van decidir que la setena síl·laba fos tònica. Va bé fer-ho en petits grups perquè cal anar dient frases i modificar-les per donar-los ritme.

Vegeu les propostes que van resultar més reeixides:

És petit i bigotut, / i em dona molts ensurts.

Uns corren sota la taula / i uns altres s'estan a sobre.

Els savis els volen vius / i nosaltres els matem.

Quina por fa quan te'l trobes / corrent arran de paret.

Sota la taula em fan por / però si són al damunt, no.

Quina és la bestiola / petitona i bigotuda / que tant espanta la gent / tant si és jove com madura?

6. Entre tots heu d'anar creant l'endevinalla.

Mireu resultats diferents:

És petit i bigotut / però em dóna força ensurts.

Els savis el volen viu / per fer alguns experiments. / Nosaltres el volem mort / quan veiem que fuig corrents.

Quina és la bestiola / peticona i bigotuda / que tant espanta la gent /tant si és jove com madura?

7. Ja ho veieu. Vosaltres en podeu fer d'iguals... i de millors!

Llegiu aquestes endevinalles de coses actuals i mireu d'endevinar-les.

Les que jo tinc són ben meves.

No me les demanis pas,
no sigui cas que et maregis
o agafis mal de cap.

La calor del sol l'enfila
i el fred de la nit l'arronsa.
Al matí, la gent se'l mira
per triar la millor roba.

Petits, bonics i rodons
treballem arrengherats
perquè aneu tots ben mudats
i eviteu indiscrecions.

Juguem a l'Scrabble! Us proposem que jugueu a l'adaptació a gran escala de l'Scrabble.

El joc de taula passa a ser una partida popular en què cada participant incorpora una paraula en un tauler gegant, intentant aconseguir la màxima puntuació.

Aquí expliquem com s'hi juga:

<http://bit.ly/1Rsjl1z>

Accedeix al web <http://elrefranyer.com/> i tria una dita o una frase feta. A continuació, explica'n el significat als companys.

Llegeix l'article "Els últims parlants: com mor una llengua?", publicat al diari digital Núvol l'11 de desembre del 2015:

<http://bit.ly/1QncqcT>

Quantes llengües existeixen al món, actualment? Fes la cerca!

Quantes d'aquestes llengües es troben en perill d'extinció?

Feu una llista de les llengües que han desaparegut els darrers anys. Podeu triar-ne algunes i fer-ne un petit treball que indiqui a quina zona pertanyien i en quines circumstàncies van desaparèixer. Si et cal, pots utilitzar el [*Diccionari de les llengües del món*](#) del Termcat.

Tria una paraula i busca com es pronuncia en diferents llengües.

L'article parla de les etapes que porten a la desaparició d'una llengua. Creus que el català està passant per alguna d'aquestes fases? En quina situació es troben altres zones del domini lingüístic? Feu un debat al voltant d'aquesta qüestió.

Visualitzeu el documental *Palabras de mamita*: <https://youtu.be/oQZqmwqAGw0>

Documental que relata la biografia de Joana Colom, una mestra republicana d'idees comunistes nascuda a Garrigàs l'any 1899, en el si d'una família camperola d'origen barceloní que havia perdut part del patrimoni però que havia mantingut els costums de la burgesia.

El documental arrenca amb la pròpia veu de Joana Colom enregistrada en una cinta de cassette. Una veu carregada de vivències i experiències acumulades al llarg d'una «vida molt interessant». Colom es va exiliar a Rússia amb la seva filla després de la Guerra Civil.

A través de la vida de Colom i amb entrevistes a diferents catedràtics, el documental aborda el trencament d'una societat que vivia i jugava en català i en canvi estudiava a l'escola en castellà. «L'escola era l'únic moment en el poble de Garrigàs en què es parlava en castellà», explica al documental Joan Ferrerós Serra, catedràtic de literatura catalana i familiar de Joana Colom.

Palabras de mamita va ser guardonat amb el primer premi del II Concurs Internacional d'(Auto)biografies lingüístiques (2015), convocat per L'Alzinar, societat recreativa i cultural de Masquefa, juntament amb la Fundació Aurèlia Figueras, el Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades de la Universitat de Barcelona i la Xarxa Vives d'Universitats.

Visualitzeu la pel·lícula *Les Héritiers* i feu un debat al voltant del contingut del film. Narra la història d'una professora compromesa amb els seus alumnes. Els desafia a participar al Concurs Nacional de la Resistència i la Deportació amb un treball sobre el que significa ser adolescent en un camp de concentració nazi. Aquest projecte canviarà les seves vides.

Les Héritiers parla de la consciència col·lectiva i del treball en equip des de la perspectiva del món dels adolescents, alhora que fa un tribut a les víctimes de l'Holocaust.

2n cicle d'ESO i batxillerat

Llegeix la biografia de Montserrat Roig:

FONTS CONSULTADES:

Web de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana <http://bit.ly/1KNvd3V>

Xtec.cat, corpus literari de Montserrat Roig <http://bit.ly/20SmysA>

Web Lletra (UOC): <http://bit.ly/1XG1p1>

Perfil de Montserrat Roig a la Viquipèdia: <http://bit.ly/1mHokpy>

Perfil de Montserrat Roig al web de la Institució de les Lletres Catalanes: <http://bit.ly/1QkYRA1>

Universitat Pompeu Fabra (Ensenyaments de Periodisme). "Biografia i obra periodística": <http://bit.ly/1LC5IOv>

També pots fer un recorregut per la seva biografia interactiva: <http://bit.ly/1pfFP2r>

Montserrat Roig i Fransitorra neix a l'Eixample de Barcelona el 13 de juny de 1946. És filla d'Albina Fransitorra i Alenyà i de l'escriptor i advocat Tomàs Roig i Llop. Des de petita viu en un ambient familiar proper a la literatura atès que el seu pare conrea la narrativa, la biografia i el teatre, i està en contacte amb escriptors del moment.

Cursa l'ensenyament primari a l'escola de la Divina Pastora, a l'Eixample, barri on residirà sempre. Més tard, entra a l'institut de secundària Montserrat i a l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, on coneix, entre d'altres, l'escriptora Maria Aurèlia Capmany, amb qui després mantindrà una intensa amistat. En aquesta època, ja llegeix autors com Manuel de Pedrolo, Bertold Brecht, Narcís Oller, Friedrich Dürrenmatt o Rosselló-Pòrcel.

Es llicencia en Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona. Encara estudiant, l'any 1966 participa en la Caputxinada, moviment de protesta de diversos intel·lectuals a Barcelona, abans del Maig Francès. Aquest mateix any es casa, a l'edat de vint anys, i el matrimoni es trencarà tres anys més tard.

Treballa en diferents feines editorials, entre les quals la de la confecció de la primera etapa de la Gran Enciclopèdia Catalana, i té el seu primer fill. És l'any 1970. En aquesta època guanya els primers premis literaris, com ara el dels Jocs Florals de Caracas, el de Sant Adrià i el de reportatges de Serra d'Or per a escriptors joves. Obté el premi Recull i, amb la narració guanyadora i un altre aplec escrit posteriorment, *Molta roba i poc sabó... i tan neta que la volen*, obté el Víctor Català (1970), que li obre les portes a l'edició comercial.

Aquest primer recull de narracions inaugura un cicle que continua amb tres novel·les: *Ramona, adéu* (1972), *El temps de les cireres* (1977, Premi Sant Jordi 1976) i *L'hora violeta* (1980). Les quatre obres, relacionades intertextualment per les protagonistes —les membres de tres generacions de les famílies Ventura-Claret i Miralpeix—, literaturitzen la història de la petita burgesia de l'Eixample barceloní des de finals del segle XIX fins als anys setanta del segle XX incidint sobretot en els darrers temps del franquisme.

L'òpera quotidiana (1982), protagonitzada encara parcialment per una Miralpeix però decantada vers interessos literaris nous o que fins aleshores només havien tingut una presència relativa —la música, per exemple—, marca la transició cap a altres vies temàtiques i formals, cap a una nova etapa narrativa en què bona part de la crítica subratlla la maduresa literària assolida per l'escriptora. És el cas de la novel·la *La veu melodiosa* (1987) i els contes d'*El cant de la joventut* (1989).

Després de diverses temptatives polítiques, es presenta a les llistes del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) al Congrés de Diputats. Més endavant abandona el partit quan aquest travessa una de les primeres crisis internes. A partir del 1977 conviu amb Joaquim Sempere, amb qui té un segon fill.

L'autora també fa alguna traducció i alguna incursió en el teatre, en l'assaig i en altres gèneres: el monòleg *Reivindicació de la senyora Clito Mestres* —estrenat al Teatre Romea el 10 de juny de 1991— les reflexions de *Digues que m'estimes encara que sigui mentida* (1991) o *L'autèntica història de Catalunya*, il·lustrada per Cesc, en són alguns resultats.

Professionalitzada en el periodisme des de molt aviat, col·labora a Tele-exprés, Destino, Triunfo, Cambio 16, Serra d'Or, Avui, etc. i escriu textos literaris per a Lletra de canvi o Els Marges, entre d'altres. Paral·lelament, i en relació directa amb l'activitat periodística i amb la militància política catalanista, esquerrana i feminista, publica títols com *Los hechiceros de la palabra* (1975), *Rafael Vidiella o l'aventura de la revolució* (1977), *¿Tiempo de mujer?* (1980), *Mujeres en busca de un nuevo humanismo* (1981), o *L'agulla daurada* (1985).

L'any 1977 publica *Els catalans als camps nazis* (Premi Crítica Serra d'Or), un document que relata extensament l'horror que van patir milers d'homes i dones dels Països Catalans empresonats als camps d'extermini alemanys. Montserrat Roig dedica dos anys a documentar-se rigorosament i a recollir el testimoni dels supervivents d'aquest genocidi. El treball resultant posa punt i final a anys de silenci d'un dels episodis més execrables de la història.

Entre els anys 1977 i 1978, Montserrat Roig dirigeix i presenta el programa televisiu *Personatges*. Es tracta d'una sèrie d'entrevistes biogràfiques a persones destacades de Catalunya que fins aleshores havien estat excloses dels espais televisius. Lluís Llach, Maria del Mar Bonet, Ovidi Montllor i Neus Català en són alguns exemples. L'any 1978 la direcció de TVE decideix eliminar el programa, i veta la periodista fins l'any 1981. Aquest any Roig retorna a la pantalla amb el programa *Clar i català*, un cicle d'entrevistes als líders polítics parlamentaris catalans. A partir de 1984 l'autora es planteja projectes televisius més enllà de l'entrevista estricta i experimenta amb formats més innovadors. El resultat és *Los padres de nuestros padres* i *Búscate la vida*, dues sèries en què Montserrat Roig dona la paraula a persones normalment excloses dels mitjans de comunicació.

Els volums d'entrevistes periodístiques i televisives *Personatges* i *Retrats paral·lels*, juntament amb alguns pròlegs i introduccions en castellà, completen una obra que ha estat objecte de nombroses reedicions i que s'ha traduït a diverses llengües —anglès, francès, alemany, portuguès, hongarès, italià, espanyol, per citar-ne algunes—.

Publicat ja pòstumament, *Un pensament de sal, un pessic de pebre. Dietari obert 1990-1991* recull les últimes col·laboracions de Roig com a articulista al diari Avui, on escriu diàriament, quan ja se li ha diagnosticat el càncer, i fins el dia abans de morir. Montserrat Roig mor el 10 de novembre de 1991, a l'edat de 45 anys. El seu decés causa una forta commoció en el món de les lletres catalanes.

A continuació, respon les preguntes següents:

Coneixes els escriptors que es mencionen en la biografia de Roig? Si cal, busca'n informació: Maria Aurèlia Capmany, Manuel de Pedrolo, Bertold Brecht, Narcís Oller, Friedrich Dürrenmatt i Rosselló-Pòrcel.

Montserrat Roig va començar a ser una autora prolífica en una època marcada pel final del franquisme i l'inici de la Transició Democràtica. Fes una recerca per conèixer el context polític i social en què va viure l'autora.

Saps què va ser "La Caputxinada"? Busca'n informació i fes-ne un resum.

Montserrat Roig ho va explicar a la revista *Triunfo* l'any 1976. [Fes clic aquí per llegir-lo](#)

Distribuïu-vos les diferents obres que va publicar Montserrat Roig i feu-ne una ressenya breu de cadascuna.

L'any 1991, poc abans de la seva mort, la revista *Cultura* va publicar un entrevista-conversa entre Maria Aurèlia Capmany i Montserrat Roig. L'any 2011, quan es complien 20 anys de la desaparició de totes dues autores, el digital *VilaWeb* va reproduir-ne un fragment. N'hem seleccionat algunes parts:

Montserrat Roig i Maria Aurèlia Capmany.
© Pilar Aymerich.

Podeu llegir l'extracte sencer
de l'entrevista-conversa aquí:
<http://bit.ly/20dVQRq>

M. R. És molt curiós, perquè jo també vaig descobrir el masclisme a la universitat; no el vaig descobrir a casa. A casa, amb una mare amb opinió pròpia i amb personalitat, i amb una àvia també amb opinió pròpia, i amb el meu pare que mai, mai no va fer cap judici de valor contra les dones —entre més coses perquè admirava dones escriptores; t'admirava a tu i era molt amic de la Víctor Català. I era un senyor conservador! En canvi, en entrar a la universitat va ser quan vaig descobrir el masclisme entre els companys. Vaig descobrir dues coses. Primera, això que tu dius de les assemblees, que si t'aixecaves i parlaves en català de seguida s'aixecava un altre i et deia: «el catalán es la lengua de la burguesía...» Com si la llengua fos d'una sola classe! I la segona cosa, que la noia que s'aixecava a parlar en públic ja era malmirada pels seus companys.

[...]

M. R. [...] Hi ha dues o tres qüestions en què no he tingut mai dubtes. Aquesta n'és una. Una altra és la qüestió de la llengua. Hi ha companys de generació que van dubtar entre una llengua i l'altra... Per mi, escriure en català era natural. No vaig haver d'elegir entre una llengua i l'altra; la meua llengua literària era la catalana.

M. A. C. Hi estic completament d'acord. Avui he escrit un article que es titula: «Jo no sóc bilingüe».

M. R. Ja m'agrada que diguis això, perquè jo tampoc no m'hi considero. Són els altres, els que ens fan bilingües. Sempre hi ha una diferència de registres entre les llengües que dominem, o creiem dominar. I és una sort quan la teua llengua materna sigui, alhora, la teua llengua literària.

M. A. C. Admeto el bilingüisme com una solució, evidentment, i aquest país és bilingüe, és clar, perquè hi ha una llengua oficial, que és la catalana, i una llengua oficial, que és la castellana. Ara, jo, no sóc bilingüe, i escric en català per una raó tan senzilla com aquesta, que no sé d'altra. L'altra la puc utilitzar, evidentment.

Per Montserrat Roig, «escriure en català era natural». I per vosaltres? Feu una reflexió i compartiu les vostres opinions amb els companys i companyes.

En la conversa, Montserrat Roig comenta que quan anava a la universitat «la noia que s'aixecava a parlar en públic ja era malmirada pels seus companys». A què creieu que es refereix?

Poc després de guanyar el Premi Víctor Català per *Molta roba i poc sabó... i tan neta que la volen*, la revista *Serra d'Or* va publicar "Confessió pseudo-verídica d'una aprenent d'escriptora", un text de Montserrat Roig que introdueix l'obra a partir de la presentació d'ella mateixa:

Article publicat al número 136 de la revista *Serra d'Or*. El document original es pot trobar aquí: <http://bit.ly/1PZn9Q0>

Tinc vint-i-quatre anys. Ara em fan la gara-gara, els uns, perquè acabo de guanyar un premi. *Sic transit gloria mundi*; encara no he publicat cap llibre.

Sóc de l'Eixample de la nostra estimada ciutat. D'un barri de segona categoria, amb esglésies que es fan la competència dominical. D'un barri de senyores pones i de *senyors* que posseeixen més *seny* que *or*. Vaig néixer el dia de Sant Antoni, el dels enamorats, en una casa amb pati al darrere. Un pati ple de gats i de geranis. Era una casa d'aquestes on no hi fa fred ni calor; amb olor de sofregit, al celobert, i amb canonades de l'any de la picor que s'esbotzen cada dos per tres. Vivíem voltats de famílies amb *quartus*, tristes, com cal. Nosaltres, però, amb prou feines si bufàvem cullera. De la guerra no en vaig tastar ni el pa negre. Només recordo les llarguíssimes aventures que vivia, inventades per mi, en què jo era l'heroïna. Barrejava indistintament els dos fronts: els dos eren bons, els dos eren dolents. No m'hi vaig morir ni una sola vegada.

Vaig patir deu anys de monges, enmig de nenes boniques, fines, delicades, folch-i-torrianes, dolçament esporuguides del món, d'uniforme polidíssim i d'ànima sempre a punt per al martiri. *Ovejitas del Señor*. Futurs gallinarsots morals de la nostra enllaminadora classe mitjana. Perdoneu, l'educació mongenca em castrà el meu possible sentit de l'humor.

De més petita que ara, me n'anava tot sovint a la plaça de Tetuan. Me n'hi anava xino-xano. Allí imaginava tots els racons del món, totes les persones del món, totes les bel·leses del món. Vaig ser feliç. I és que pensava que un dia me les camparia per sempre. Però ara, així que surto del niu, hi torno de pet. Torno al born, com conta la dita.

Encara no fa massa temps, vaig anar a raure a aquella santa casa de marfantes que en diuen universitat. Entre crits i aldarulls polític-metafísics, vaig saber que el món era un immens bordell i la universitat (beneïda innocent!) el seu melic. Incapaç com em veia de transformar el món —per possibles tares fisiològiques o de classe, segons com t'ho miris—, vaig decidir d'escriure'l. I és així com, de moment, em trobo amb la dèria d'escriure quèntus i altres coses per l'estil. No sé si escric per sobreviure o perquè tinc la maleïda mania de prendre'm el món més seriosament del que es mereix.

Veus assenyades del país parlen de mi com una promesa. Només els recomano calma i que em deixin fer. Escric en una llengua a mig néixer i visc entre el caos i la solitud. Però no paga la pena de clamar: d'altres que tenen els meus anys moren en terres més esqueixades. Només puc dir que des del meu petit racó de món he vist que l'art és molt complex. Complex com l'home. I per explicar l'home ens cal vorejar els límits més arriscats de la imaginació. Crec, per tant, en la màgia, en el somni, en l'univers més obscur del nostre pensament. Però crec en totes aquestes coses perquè són necessàries a la raó. I en la raó alguna vegada trobem la nostra supervivència.

Cerca el significat d'aquests refranys i frases fetes que apareixen al text: «fer la gara-gara», «l'any de la picor», «no bufar cullera», «cada dos per tres», «xino-xano», «sortir del niu», «anar de pet», «tornar al born». Si et cal, pots utilitzar el [Diccionari de sinònims de frases fetes](#).

Redacta un text breu que et presenti a través de la descripció dels llocs i els records que consideris més representatius, seguint l'exemple del text de Roig.

A què creus que es refereix Montserrat Roig quan diu que escriu en una llengua «a mig néixer»?

“Amadeu, no em toquis el pronom feble” és el títol de l'article que Montserrat Roig va escriure per al diari *Avui* en defensa de l'ús dels pronoms febles a la televisió valenciana. Els pronoms formaven part d'una llista de 543 paraules que havien quedat excloses de ser pronunciades al mitjà que llavors dirigia Amadeu Fabregat. Llegiu atentament l'article i responeu a les qüestions següents:

un pensament de sal, un pessic de pebre

Amadeu, no em toquis el pronom feble

MONTSERRAT ROIG

Amadeu, vaig compartir amb tu la fascinació pels cambrers al barri del Carme. No hi ha cambrers com a les nits valencianes. Tu me'ls mostres com qui em mostra un vers de l'Ausiàs Marc. Érem cadells i teníem fogots. I també una mica pobres. Jo encara sóc una mica pobre però em diuen que tu, a la televisió que dirigeixes al País Valencià, assassines paraules i t'has fet ric. Ja no et deuen agradar els cambrers del barri del Carme, el millor que tenen València i la seva lluna.

Per a fer-te ric, una mica més alt, més *guapu* i molt més simpàtic, t'has carregat 543 paraules, 543 paraules que no poden ser pronunciades, al canal de televisió on tu ets l'amo, sota pena d'excomunió. El censor pot ser més *guapu* —encara que el poder acostuma de tornar lletges les persones—, però ja no pots tenir fogots. La llengua se't deu haver tornat tota petita, una boqueta de rosa de pitimini.

Però has fet una cosa pitjor: te m'has carregat un pronom feble, tot ignorant que els pro-

noms febles són la nineta dels nostres ulls. El programa *Tria'n tres*, l'has convertit en *Tria tres*. Has fet caure l'en, l'has fet rodolar pels viaranys del no-sentit. Tant que els estimem, els pronoms febles. Si en desapareix un, ens toquen el voraviu. Durant segles, els francesos, els italians i els catalans hem matisat fins a tornar-nos primfilats gràcies al pronom feble. Hem estalviat la llargada de les paraules per arrodonir-ho tot en un *hi*, un *en*. I ens entenem. Un *hi* o un *en* posats a temps era com afegir una goteta de mel al paladar.

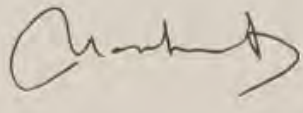
Ara dius: el programa *Tria'n tres* s'ha de dir *Tria tres*. Si dius *Tria tres*, ens falta un què, algun objecte ha volat, esborrat a l'ordinador. Si dius *Tria'n tres*, sé que m'estàs parlant d'algu, o alguna cosa, que existeix. I sé que existeix, no estic penjada al buit. El pronom feble, Amadeu, és el tou de la cama de la Ben Plantada, el voraviu de Plaerdemavida, la barba de Pere Quart, Carles Riba passejant per Bierville, la Rodoreda escanyant una flor de magnoli, la Victor Català amb papada i fent de senyoreta de casa bona, l'Ausiàs Marc perseguint un falcó. El pronom feble, Amadeu, exterioritza, o representa, un munt de significats. Tot un paisatge hi cap, dins un pronom feble. Què vols

que hi fem.

Diu el valencià Andrés Estellés en un poema molt trist:

...Reportar, anar fent l'inventari, escarbant entre tot l'enderroc, entre les tristes coses l'edifici abatut; tossint, entre la pols; persistint tenaçment —un setrill, una taula, una ansa d'un pitxer, o bé el tros d'un espill—, agafant cada cosa tot i prenent-ne nota...

Feliç aquest “prenent-ne nota” del poeta! Perquè darrere hi ha un setrill, una taula, un tros d'un espill... Si no *en* prenguéssis nota, tots aquests objectes se li esborrarien, i ell es quedaria només amb la tristesa del fill perdut. Ai, Amadeu, que eixut t'has tornat! Saps, queda't amb els calés, que jo me'n duc els pronoms febles i els cambrers. Encara hi ha una mica de lluna, a València. Si te'n penedeixes, t'hi faré un racó.

Diari *Avui*, 21 de setembre de 1990. Pàgina 44.

Podeu descarregar l'article aquí: <http://bit.ly/1Titkr6>

En el text, Montserrat Roig diu que «tot un paisatge hi cap, dins un pronom feble». Vegem-ne alguns exemples:

- EX1 He vist el teu germà. Tu l'has vist?
- EX2 Abans menjava fruita cada dia, però ara no en menja mai.
- EX3 No s'interessa gens pels estudis. De fet no s'hi ha interessat mai.
- EX4 He perdut l'adreça de la Sònia. En tens el telèfon?

En els casos anteriors, marqueu els pronoms febles i expliqueu a quina part de l'oració fan referència.

L'autora afirma que «els pronoms febles són la nineta dels nostres ulls». Què creieu que volia dir, Roig, amb aquesta expressió?

Organitzeu una lectura de fragments autobiogràfics de Montserrat Roig, extrets d'articles, entrevistes, llibres que va publicar i també declaracions que va fer. Aquesta activitat es pot fer a classe, i també pot ser inclosa dins la programació d'activitats del Correllengua.

La CAL disposa d'una selecció de fragments. Podeu demanar-los a cal@cal.cat / 934159002.

Organitzeu una lectura de fragments d' *Els catalans als camps nazis*.

La CAL disposa d'una selecció de fragments breus de diferents parts de l'obra que es van llegir amb motiu de la commemoració del 70è aniversari de la fi de l'horror nazi a les Cotxeres de Sants (Barcelona). Podeu demanar-los a cal@cal.cat / 934159002.

Organitzeu una lectura en veu alta de contes de la Montserrat Roig —molts d'ells publicats en revistes com *Els Marges*— i d'alguns dels articles que va publicar al diari *Avui*. A continuació us en proposem alguns:

Mare, no entenc els salmons: <http://bit.ly/242xxe2>

Amor i cendres: <http://bit.ly/20SpvVQ>

Dones perfectes: <http://bit.ly/1TeZOUu>

Agafo el barco i torno en vaixell: <http://bit.ly/1TfpftW>

La realitat ha estat humiliada: <http://bit.ly/20E04IA>

Pariu fills, que ja us els matarem: <http://bit.ly/1S5rwZl>

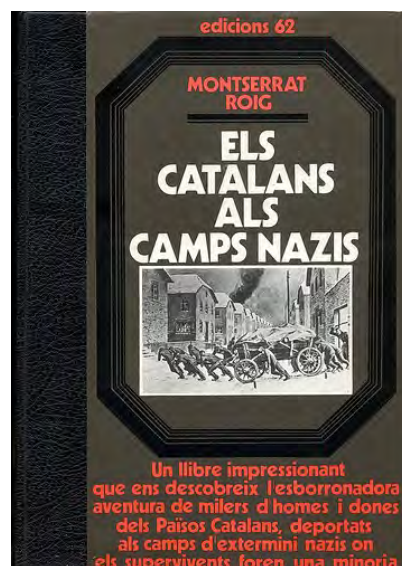
Som una gangal: <http://bit.ly/1QGaco7>

Un múscul traïdor: <http://bit.ly/1oaoyX6>

T'animes a inventar i redactar un conte? Aquí pots trobar algunes pautes que t'ajudaran a fer-ho: <http://bit.ly/242y1Ri>

L'any 1977, es va publicar *Els catalans als camps nazis*, un treball d'investigació periodística cabdal per conèixer la història del nostre país. Es tracta d'un document impressionant que relata l'horror que van patir milers d'homes i dones dels Països Catalans que van ser empresonats als camps d'extermini alemanys pel sol fet d'haver lluitat per la llibertat del nostre poble. Montserrat Roig va dedicar dos anys a documentar-se rigorosament i a recollir el testimoni dels supervivents d'aquest genocidi. Aquesta obra va posar punt i final a anys de silenci d'un dels episodis més execrables de la història que, malauradament, també va tocar de ben a prop milers de catalans i catalanes. Gràcies a la incansable tasca de Roig, aquest fet no quedarà en l'oblit.

Feu un treball biogràfic centrat en les vivències de diferents persones catalanes que van ser enviades a camps de concentració. Per grups, trieu i treballeu algun d'aquests noms: Neus Català, Joaquim Amat-Piniella, Pere Vives i Clavé o Francesc Boix i Campo. Després, exposeu els treballs a la resta de companys i companyes de classe.

Portada del llibre *Els catalans als camps nazis*.

Entre els anys 1977 i 1978, Montserrat Roig va dirigir i presentar el programa televisiu 'Personatges'. Es tractava d'una sèrie d'entrevistes biogràfiques a persones destacades de Catalunya. Abans de l'entrevista, Roig es documentava i estudiava a fons cadascun dels entrevistats. Mirava d'entrar en les seves rutines, visitant casa seva o bé passant tot un dia amb ells, per tal de facilitar la comunicació i aprofundir en les seves vides a l'hora de fer l'entrevista.

Tal com explica Joan Carles Peris en uns articles publicats al diari Avui el 03/03/2002 i el 10/03/2002, «amb el programa 'Personatges', Roig va fer sentir la veu, per primera vegada a televisió, de personalitats que fins llavors n'havien estat excloses. [...] Era, a més d'un programa televisiu, un acte polític». L'any 1978 la direcció de TVE va decidir eliminar el programa perquè, segons va considerar, no quedaven més personatges interessants per a entrevistar. La cadena va vetar la periodista fins l'any 1981, moment en què la direcció de TVE va canviar de mans.

Visualitza alguna de les entrevistes del programa 'Personatges'. Te'n proposem algunes:

Montserrat Roig entrevista Neus Català

Neus Català: <http://bit.ly/1LmMGeu>

Vicent Andrés Estellés: <http://bit.ly/1Pjr8KQ>

Ovidi Montllor: <http://bit.ly/1KgZvMH>

Francesc Candel: <http://bit.ly/1QyCIII>

Joan Fuster: <http://bit.ly/1R1m1bE>

Maria Aurèlia Capmany: <http://bit.ly/20uDP1c>

Lluís Llach: <http://bit.ly/1odrjrt>

Maria del Mar Bonet: <http://bit.ly/20uDXOg>

Al web de l'arxiu del programa 'Personatges' s'hi poden trobar les entrevistes a altres personalitats.

A continuació, enregistra una entrevista a una persona que coneguis seguint el mètode que utilitzava Montserrat Roig, és a dir, fent una documentació prèvia i intentant conèixer la persona en profunditat per tal de fer una entrevista a fons. Pot ser un familiar o alguna persona del teu entorn que consideris interessant. Mostreu els treballs realitzats a classe.

Llegeix l'article de Montserrat Roig "La realitat ha estat humiliada", publicat al diari *Avui* el 2/1/1991 <http://bit.ly/20E04IA>.

A continuació:

Busca qui va ser el general Jorge Videla.

Cerca més informació sobre la dictadura militar argentina. Quants anys va durar? Quins són els fet principals que van succeir?

Coneixes altres conflictes que puguin identificar-se amb l'article de Roig?

Fixa't en l'afirmació «maten en nom de la pàtria per seguir manant, en nom de Déu per seguir manant». Què en penses? Hi estàs d'acord? Feu un debat a classe al voltant d'aquesta reflexió.

«Foren els ulls terriblement cansats de l'Amat-Piniella allò que més coses em van saber dir del que havia significat l'infern nazi».

Montserrat Roig i Joaquim Amat-Piniella. Imatge: memoria.cat

Amb aquestes paraules, Montserrat Roig descriu Joaquim Amat-Piniella, un dels testimonis més colpidors del que va suposar l'horror nazi per centenars de milers de persones, entre les quals també s'hi comptaven catalans i catalanes. Al web de l'Associació Memòria i Història de Manresa, memoria.cat, s'hi poden escoltar els enregistraments que la periodista i escriptora va fer al manresà l'any 1973, i que més tard plasmaria al llibre *Els catalans als camps nazis*.

Escolta els fragments de l'entrevista que Montserrat Roig va fer a Amat-Piniella sobre la seva estada al camp de concentració de Mauthausen: <http://bit.ly/1Ti45wl>

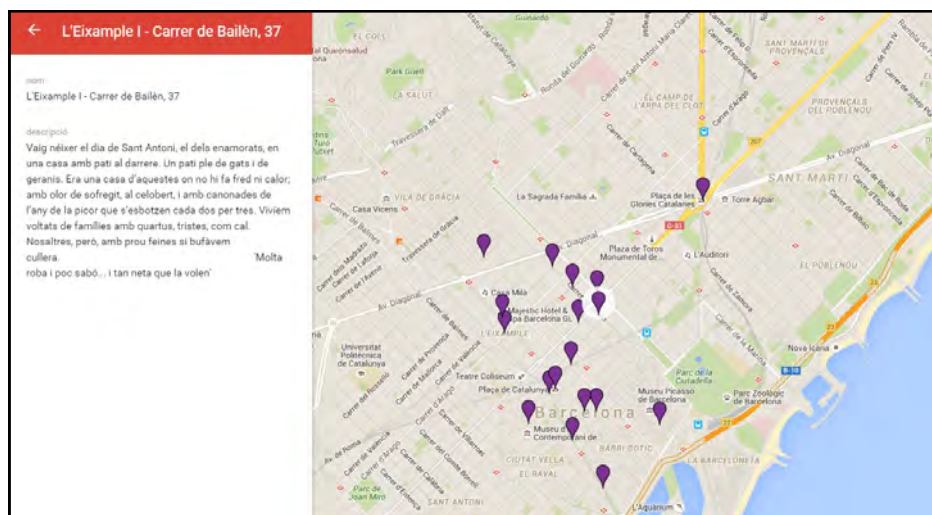
Fes un treball de recerca al voltant d'algun d'aquests temes: el camp de concentració de Mauthausen, els *Kommandos* de l'explotació, les diferents categories assignades als presoners i identificades amb símbols cosits a la roba.

L'endemà de la seva mort, el diari *Avui* va dedicar l'editorial a Roig, que tot just dos dies abans havia publicat el seu darrer article com a col·laboradora habitual. L'editorial, titulada *El servei de les paraules* fa un reconeixement a figures que, com Roig o Maria Aurèlia Capmany —desapareguda feia ben poc, també— representen una aportació inestimable al país i la seva gent.

Llegeix l'article: <http://bit.ly/242Ppp9>

Què creieu que significa, l'afirmació següent? «Pel fet mateix de fer literatura, sense necessitat d'altres objectius, ja han fet un servei de primer ordre a la col·lectivitat, al país, a la seva llengua.»

Barcelona i l'Eixample són el marc per excel·lència de tots els textos de Montserrat Roig. Fes un recorregut pels diferents escenaris que presenta en els seus escrits. Pots fer-ne un tast en aquest mapa interactiu: <http://bit.ly/1oITM81>

Cada punt del mapa conté un fragment literari.

Montserrat Roig es caracteritza per ser una escriptora que posa molt d'èmfasi en les descripcions, en els matisos de les seves escenes i la riquesa del llenguatge que utilitza. Fa servir els adjectius amb un domini magistral. Vegem-ne un exemple en un fragment d'*El temps de les cireres*.

Malgrat que durant dotze anys hi havia pensat molt poc, el cert és que la Natàlia sentí com un buit a l'estómac quan el taxi la deixà davant de la porteria de la tia Patrícia, a la Gran Via entre Bruc i Girona. Tot era igual que abans, la mateixa escala de marbre, la barana que recolzava cap a l'esquerra, la figura modernista de bronze que sostenia un globus, la gàbia de la portera, el sostre cromat, els agafadors daurats i lluent, els vidres esmerilats, la peça de ferro treballada per a treure el fang de les botes —quan els senyors de Barcelona ni somiaven amb els carrers asfaltats—, la llarga i estreta catifa de color magrana una mica ratada per les vores... Tot era al seu lloc, els objectes polits, el silenci de l'escala, les olors, el marbre lluent encara que els esglaons eren una mica escantellats.

Pensa en un indret que hagi estat significatiu per tu: un lloc on hagi viscut, un espai del qual tinguis bons records, un poblet on hagi estiuat... i fes-ne una descripció seguint l'exemple del fragment de l'autora.

Endinseu-vos en la figura de Montserrat Roig a través d'aquestes propostes audiovisuals:

Montserrat Roig. Retrat d'una mirada (TVC 2003) (durada: 30 minuts)

<http://www.ccma.cat/tv3/alcanta/programa/Montserrat-Roig-Retrat-duna-mirada/video/4325170/>

Retalls (TVC 2004) (durada: 15 minuts)

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=682

Montserrat Roig. Cops de geni (2009) (durada: 24 minuts)

<http://www.xiptv.cat/cops-de-gen/capitol/montserrat-roig>

Programa Identitats (TVC 1988). Josep Maria Espinàs, entrevista Montserrat Roig (durada: 56 minuts)

<http://www.ccma.cat/tv3/alcanta/identitats/montserrat-roig/video/2874310/>

L'Amical de Ravensbrück ofereix una activitat dedicada a donar a conèixer la inestimable tasca de Montserrat Roig en la recuperació de la memòria històrica dels crims del nazisme. A través d'una exposició mòbil, la projecció del documental "Les veus de la consciència. Neus Català, Conxita Grangé, Mercedes Nuñez i altres deportades" i la xerrada al voltant del llibre *Els catalans als camps nazis*, es mostra la participació activa de les dones en la lluita pels valors democràtics i la llibertat, i el patiment que aquesta lluita va representar per a elles en el seu període a Ravensbrück.

Durada de l'activitat: 1.30h – 2h

Cost: aquesta activitat és gratuïta. Tot i així, cal cobrir les despeses de desplaçament dels ponents i un petit import en concepte de desgast dels materials utilitzats.

Per a més informació i consultes, cal contactar amb l'Amical de Ravensbrück:

info@amicalravensbruck.org

www.amicalravensbruck.org

**MONTSERRAT
ROIG** 45 ANYS DE VIDA,
25 DE LLEGAT

L'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC) ha impulsat la iniciativa *Montserrat Roig. 45 anys de vida, 25 anys de llegat* amb l'objectiu de retre homenatge a l'autora i promoure el seu llegat periodístic i literari, reivindicar el seu periodisme crític i la seva mirada de gènere i revalorar la seva figura com a periodista compromesa amb la justícia social i els feminismes.

Per això, ofereix un ventall de persones coneixedores de la vida i l'obra de Montserrat Roig amb la possibilitat d'organitzar dos formats d'activitats:

- Xerrades i conferències sobre l'obra de Montserrat Roig amb una persona experta, acompanyada d'un suport divulgatiu.

- Diàleg entre dues persones expertes sobre aspectes rellevants de l'autora, ja sigui de la seva obra o del seu pensament i formes d'entendre la vida.

Aquestes propostes poden concretar-se en diferents eixos temàtics:

Montserrat Roig: l'escriptora. Aprofundir en les seves aportacions tant en la literatura catalana com internacional. Què ha deixat el seu llegat a les noves fornades d'escriptors i escriptores?

Montserrat Roig: la periodista amb mirada de gènere. Què aportà en el periodisme de la transició i postfranquisme? Esguards particulars en el periodisme d'investigació, les entrevistes televisives, la columnes d'opinió, etc.

Montserrat Roig: una dona de la transició. Aprofundir en la seva militància feminista i de dona d'esquerres. Quins debats segueixen vigents actualment?

Els catalans als camps nazis. Una de les pioneres en denunciar les atrocitats del nazisme en un context de postfranquisme.

Per a més informació, podeu posar-vos en contacte amb l'ADPC:

Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC)

www.adpc.cat

adpc@adpc.cat

www.donesdigital.cat

Els materials de Lectura Fàcil es caracteritzen, entre d'altres, per narrar una història concreta i lògica amb una única línia argumental, utilitzar un llenguatge senzill i directe, tot evitant les abstraccions, les metàfores i els dobles significats, les frases són curtes i amb una idea principal per frase.

Per les seves característiques, són una eina útil per a alumnes amb trastorns de l'aprenentatge, nous que aprenen l'idioma d'acollida, persones amb diversitat funcional... I per a tothom que treballi la comprensió lectora i el foment de l'hàbit lector.

A continuació es proposa la lectura adaptada de l'obra *El temps de les cireres*.

El temps de les cireres
Editorial La Mar de Fàcil
Col·lecció Aktual
Autora: Montserrat Roig
Adaptació: Núria Martí Constans
Il·lustracions: Eugènia Trallero
Idioma: català
Format: 14,5 x 21 cm.
Nº pàgines: 174
Tapa rústica
PVP: 13€

Elisabet Serra i Laia Vidal

Tel. 93 310 76 94

lecturafacil@cobdc.org

www.lecturafacil.net

Objectius del llibre:

- Facilitar un material d'aprenentatge de la llengua i de foment de la lectura i de la conversa.
- Donar a conèixer la figura de Montserrat Roig i la seva obra.
- Convidar a la reflexió dels temes relacionats amb l'autora i l'obra.

Destinatari: alumnes de secundària i d'educació postobligatòria.

Breu sinopsi

Després d'haver viscut 12 anys a França i Anglaterra, la Natàlia Miralpeix torna a la Barcelona dels anys 70, on retroba el passat i el present de la seva família: uns personatges que enmig de la grisor de l'època busquen el sentit de les seves vides.

El temps de les cireres és una crònica que reflecteix la crisi de valors provocada per la guerra, el franquisme i la repressió.

Materials complementaris:

Per facilitar-ne el treball posterior a l'aula o en clubs de lectura, el llibre incorpora l'apartat final "I tu, què en penses?" on es convida a reflexionar els lectors a partir de preguntes relacionades amb els temes que tracta l'obra.

Perfil biogràfic de l'autora, a l'inici del llibre.

Guia per a la lectura elaborada per la Direcció General de Política Lingüística, adreçada al professorat i als coordinadors de clubs de lectura, amb l'objectiu de facilitar-los la tasca d'acompanyament lector.

Les escoles que llegeixin el llibre, poden complementar la lectura amb:

Xerrada amb Núria Martí Constans, adaptadora d'*El temps de les cireres*, sobre la novel·la i el treball d'adaptació de l'obra.

És escriptora, professora i dinamitzadora del club de Lectura Fàcil per a alumnes del Consorci de Normalització Lingüística, a la Biblioteca Pública de Girona.

Lectures dramatitzades de fragments de l'obra, a càrrec d'Eulàlia Feliu.

Us proposem una sessió molt participativa, on els alumnes a través del joc teatral i dinàmiques de teatre social, encarnaran alguns dels personatges de l'obra i representaran una selecció de fragments.

L'objectiu és apropar les vivències d'aquests personatges, que viuen en un context històric de fa 40 anys, a la realitat dels alumnes, tot descobrint molts temes encara vigents.

Guiats per l'actriu i especialista en teatre social Lali Feliu, els alumnes viuran l'experiència de convertir un text en un viatge d'emocions i sensacions.

Consulteu amb l'Associació Lectura Fàcil les tarifes de les activitats complementàries.

Activitats didàctiques del portal viulapoesia.com per treballar el poema *Mort a Ravensbrück*, escrit per Montserrat Roig i musicat per Marina Rossell:

El camp era un glop de nit
lluny de tot i entre carenes.
La Carme s'està morint
el seu plany es perd per sempre.

El camp era un glop de nit
al nord fum, vers el sud cendres.
Així jo no vull morir
lluny els cels i les arbredes.

La Coloma que la sent
a poc a poc s'hi arrossega.
Diu mentres l'estreny ben fort
dolços mots a cau d'orella.

El camp era un glop de nit
lluny de tot i entre carenes
lluny de tot i entre carenes
lluny, lluny.

Busca en una enciclopèdia Ravensbrück i localitza'l en un mapa. A què es refereix la poeta quan descriu el paisatge amb mots com «camp, fum, cendres»? Què simbolitzen Carme i Coloma? Relaciona el poema amb fotografies o pel·lícules que tractin el mateix tema.

Què pot significar «glop de nit»? De quina classe de figura literària es tracta?

Identifica el lloc evocat amb la frase «lluny els cels i les arbredes».

Analitza i contrasta l'ús del temps verbals de present i passat en aquest poema. Quin sentit li donen?

Escolteu la versió que fa la Marina Rossell del poema i acompanyeu-la en el cant: <http://bit.ly/1QmYoLT>

Pensa en alguna de les guerres actuals i escriu un poema que parli de les víctimes innocents. Pots centrar-te sobretot en els infants.

Podeu trobar més exercicis d'aproximació a la figura de Montserrat Roig en quaderns d'exercicis com *Ramona, adéu. Un llibre de revoltes*, elaborat pel Departament d'Ensenyament. Aquest document recull un seguit d'activitats al voltant de tres eixos:

- Una aproximació a la vida i a l'obra de l'autora, tot fent especial incidència en la seva personalitat compromesa —pròpia de la generació d'escriptors dels setanta— en la defensa de la llibertat en tots els seus vessants: com a catalana, com a dona i com a escriptora.
- La lectura de *Ramona, adéu*, amb l'objectiu d'ajudar els alumnes a entendre la complexitat estructural i temàtica de l'obra, guiar-los en la lectura i ajudar-los a reflexionar sobre els temes que hi apareixen, i ampliar el coneixement dels fets políticsocials que s'hi esmenten.
- Una proposta d'escriptura seguint la metodologia del treball per projectes, en què es proposa a l'alumnat un producte final —en aquest cas, escriure una novel·la— i la pauta de treball per obtenir aquest propòsit.

Podeu descarregar el dossier des d'aquest enllaç: <http://bit.ly/1XPY7aD>

Descobrir la història de les paraules que usem cada dia no sols satisfà la nostra curiositat; també ens fa conscients del seu valor. Jordi Esteban, professor de català i escriptor, ofereix una xerrada interessant i entretinguda que ajudarà als joves —i als que no ho són tant— a prendre consciència del valor de les paraules, titulada “Paraules viatgeres”.

En la xerrada, es posa de relleu la rellevància que té l'obra de l'etimòleg Joan Coromines, atès que ens fa conscients de la vàlua que tenen les paraules i les expressions de la llengua catalana. Es mostra a partir d'exemples com els nostres mots són portadors de l'experiència humana de les generacions que ens han precedit i com ens correspon mantenir i fer créixer aquest llegat per a les generacions que ens seguiran. A continuació trobareu una mostra:

Quan veiem que algú ha fet una cosa de manera irreflexiva i pensem que hi hauria d'haver posat més atenció, li podríem dir: —Noi, mira-t'hi una mica més una altra vegada! No facis les coses **a la babalà**, que així no anem enlloc!

Com ho defineix el diccionari? **A la babalà**: Sense posar l'atenció, el seny, necessaris en allò que hom fa. Parla sempre a la babalà, sense pensar el que diu. Ha obrat a la babalà: ja es penedirà algun dia de no haver anat més amb compte a mirar el que feia.

D'on ve això de fer les coses **a la babalà**, és a dir, de qualsevol manera? Doncs ens ve del temps que aquesta terra que ara és Catalunya estava habitada pels musulmans. Ja fa més de mil dos-cents anys. Resulta que aquestes paraules, A la babalà, eren les que responia molta gent quan els pidolaires els demanaven almoïna. A la babalà, en àrab, significa 'a la porta d'Alà'. Venien a dir-li al pidolaire: vés a demanar a una altra porta, a la d'Alà, per exemple. Denotava que no calia parar gaire atenció a la persona que demanava. D'aquí el significat actual, referit a la irreflexió amb què sovint fem les coses.

Quin és l'origen de la paraula anorac?

1. Prové del rus i significa 'pell de ren' per l'abrigall fet amb la pell d'aquest mamífer, típic de les zones més nòrdiques del país, especialment Mongòlia.
2. És una paraula àrab que vol dir 'capa' o 'mantell', pròpia dels habitants de la serralada de l'Àtlas.
3. Ve, a través del francès, de la llengua dels esquimals, l'inuit, i es correspon amb el terme 'anoraaq', que fa referència al vent.

SOLUCIÓ: Opció 3

Més informació i contacte: cal@cal.cat - 934159002

Concurs “Caça l'errada”, consistent en la identificació d'errors ortogràfics, castellanismes i barbarismes de l'espai públic. Els alumnes han de fotografiar els errors que localitzin i publicar-los a les xarxes socials amb una etiqueta determinada (exemple: #CaçalErradaNomCentre).

Aquí podeu consultar una mostra de les bases del concurs:

<http://bit.ly/1XPvVQp>

L'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC) i la CAL han editat una exposició sobre la vida i l'obra de Montserrat Roig. Aquest material està a disposició de tots els centres que vulguin exhibir-la. En cas que vulgueu portar-la a la vostra escola o institut, podeu consultar les disponibilitats i fer la reserva al correu cal@cal.cat o al telèfon 934159002.

El préstec és gratuït, tan sols es demana una quantitat simbòlica en concepte de fiança que és retornada un cop es retornen els materials.

Per a més informació, poseu-vos en contacte amb la CAL.

Mostra de l'exposició. Consta de 4 plafons autoenrotllables que poden col·locar-se en qualsevol espai. També està disponible en format lona per penjar.

El joc de taula "300 fets de llengua" consisteix en 300 naips rodons cadascun dels quals conté un fet de llengua i un repte lingüístic. Pensat per jugar-hi en ambients lúdics, també pot ser un bon recurs didàctic per afegir context històric a les classes de català. Els jugadors s'enfrontaran per parelles per aconseguir la màxima puntuació tot intercanviant naips i afrontant els reptes que s'hi plantegen.

Aquest joc ha estat elaborat per la Direcció General de Política Lingüística (Departament de Cultura – Generalitat de Catalunya).

INSTRUCCIONS

Per jugar amb els 300 fets de llengua cal paper i llapis, diccionari, cronòmetre i qualsevol nombre de jugadors.

S'agafen 30 fets de llengua a l'atzar i es decideix qui comença i quant temps es deixa per cada repte, per exemple 1 minut. Cada participant anota que té 300 punts al seu full de joc.

Qui té el torn llegeix un fet de llengua i anuncia el títol del repte corresponent. Tots els participants, començant per qui té el torn, ofereixen punts per guanyar la subhasta del repte.

Sense ordre, tothom pot anar apujant el nombre de punts fins que ningú ofereix una quantitat més alta. Tothom resta la quantitat oferta del nombre total de punts que tingui en aquell moment. Per tant, en el primer repte tothom restarà de 300 la quantitat de punts que ofereixi. Es pot no oferir res, però llavors tampoc no es guanya res.

Un cop feta la subhasta, qui té el torn llegeix el repte i engega el cronòmetre. En la majoria de reptes, quan ha passat el temps, els participants llegeixen el que han escrit i anoten els punts aconseguits.

Valen totes les paraules que surtin al diccionari que s'ha triat com a referència, amb les seves flexions nominals i verbals. Si una persona escriu una paraula incorrecta, no puntuarà en aquell repte. A aquest efecte, els participants poden demanar sempre com ha estat escrita una paraula.

Si les solucions no us vénen al cap les trobareu al pap de la xarxa: sigles, definicions dels mots, anagrames... Tot és present als webs.

Els 10 tipus de reptes associats als 300 fets de llengua i les especificitats quant a la manera de jugar-hi i puntuar són: ultrapassa, rima, remena, mima, extreu, triplica, desplega, defineix, anteposa i allargassa.

Llegeix l'article *Els últims parlants: com mor una llengua?*, publicat al diari digital Núvol l'11 de desembre del 2015:

<http://bit.ly/1QncqcT>

Quantes llengües existeixen al món, actualment? Fes la cerca!

Quantes d'aquestes llengües es troben en perill d'extinció?

Fes una llista de les llengües que han desaparegut els darrers anys. Podeu triar-ne algunes i fer-ne un petit treball que indiqui a quina zona pertanyien i en quines circumstàncies van desaparèixer. Si et cal, pots utilitzar el [*Diccionari de les llengües del món*](#) del Termcat.

Tria una paraula i busca com es pronuncia en diferents llengües.

L'article parla de les etapes que porten a la desaparició d'una llengua. Creus que el català està passant per alguna d'aquestes fases? En quina situació es troben altres zones del domini lingüístic? Feu un debat al voltant d'aquesta qüestió.

Visualitzeu el documental *Palabras de mamita*: <https://youtu.be/oQZqmwqAGw0>

Documental que relata la biografia de Joana Colom, una mestra republicana d'idees comunistes nascuda a Garrigàs l'any 1899, en el si d'una família camperola d'origen barceloní que havia perdut part del patrimoni però que havia mantingut els costums de la burgesia.

El documental arrenca amb la pròpia veu de Joana Colom enregistrada en una cinta de casset. Una veu carregada de vivències i experiències acumulades al llarg d'una "vida molt interessant". Colom es va exiliar a Rússia amb la seva filla després de la Guerra Civil.

A través de la vida de Colom i amb entrevistes a diferents catedràtics, el documental aborda el trencament d'una societat que vivia i jugava en català i en canvi estudiava a l'escola en castellà. "L'escola era l'únic moment en el poble de Garrigàs en què es parlava en castellà", explica al documental Joan Ferrerós Serra, catedràtic de literatura catalana i familiar de Joana Colom.

Palabras de mamita va ser guardonat amb el primer premi del II Concurs Internacional d'(Auto)biografies lingüístiques (2015), convocat per L'Alzinar, societat recreativa i cultural de Masquefa, juntament amb la Fundació Aurèlia Figueras, el Grup d'Estudi de Llengües Amenacades de la Universitat de Barcelona i la Xarxa Vives d'Universitats.

Visualitzeu la pel·lícula *Les Héritiers* i feu un debat al voltant del contingut del film. Narra la història d'una professora compromesa amb els seus alumnes. Els desafia a participar al Concurs Nacional de la Resistència i la Deportació amb un treball sobre el que significa ser adolescent en un camp de concentració nazi. Aquest projecte canviarà les seves vides.

Les Héritiers parla de la consciència col·lectiva i del treball en equip des de la perspectiva del món dels adolescents, alhora que fa un tribut a les víctimes de l'Holocaust.

Altres recursos en línia per treballar Montserrat Roig

Propostes didàctiques

LletrA: <http://lletra.uoc.edu/ca/autora/montserrat-roig/propostes-didactiques>

Montserrat Roig: Ramona, adéu (Un llibre de revoltes):

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0016/5b2624fb-6161-4b46-93e8-dad3dee86ac6/Roig_2002.pdf

La Barcelona de Montserrat Roig

Itinerari literari creat pels alumnes de Literatura catalana de 2n de batxillerat durant el curs 2010-2011, a partir de la lectura i el treball de camp de la novel·la Ramona, adéu de Montserrat Roig:

http://www.ccceducacio.org/web/guest/explorar/-/institut/e_201.jsessionid=AF53EF648508DA4E9F3FC47A4F5FACB3

PATI DE LLETRES. Una passejada literària per l'Eixample de Montserrat Roig:

http://www.hermeneia.net/treballs_pdf/e3/joana_alba_cercos/jcercos_02.pdf

Examen de selectivitat de juny del 2011:

<http://comentaridetextpau.blogspot.com.es/2011/08/examen-de-selectivitat-de-juny-de-2011.html>

http://www.uv.es/dep140/proves_acces/PDF116.pdf

Audiovisuals

Montserrat Roig. Retrat d'una mirada (durada: 30 minuts)

<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/Montserrat-Roig-Retrat-duna-mirada/video/4325170/>

Retalls (TVC 2004) (durada: 15 minuts) http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=682

Montserrat Roig. Cops de geni (2009) (durada: 24 minuts) <http://www.xiptv.cat/cops-de-gen/capitol/montserrat-roig>

Programa Identitats (TVC 1988). Josep Maria Espinàs entrevista Montserrat Roig (durada: 56 minuts)

<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/identitats/montserrat-roig/video/2874310/>

Arxiu d'entrevistes del programa *Personatges*:

<http://www.rtve.es/alacarta/videos/personatges/>

Àudios

Memòries de la ràdio. Ràdio 4. Programa emès el 14 de febrer de 2011 amb motiu del 20è aniversari de la mort de Montserrat Roig i Maria Aurèlia Capmany:

<http://www.rtve.es/alacarta/audios/memories-de-la-radio/montserrat-roig-radio-4/1017516/>

Record a Montserrat Roig. Enregistrament de l'acte commemoratiu celebrat a l'Ateneu Barcelonès:

<http://arxiudigital.ateneubcn.org/items/show/371>

Enregistraments i transcripcions de l'entrevista de Montserrat Roig a Joaquim Amat-Piniella sobre la seva estada a Mauthausen. També s'hi poden trobar altres documents sonors d'interès:

<http://www.memoria.cat/amat/content/amat-piniella-i-montserrat-roig-0>

Altres fonts d'informació

Hemeroteca del diari *Avui*: <http://www.girona.cat/sqdap/cat/premsa.php>

Traces. Base de dades de llengua i literatura catalanes:

<http://traces.uab.cat/search?cc=tracesbib&ln=es&jrec=1&p=El+cant+de+la+joventut&f=obracitada>

Lectures recomanades

Fragments de l'entrevista que Maria Aurèlia Capmany va fer a Montserrat Roig, publicada a la revista *Cultura* l'abril de 1991): <http://www.ara.cat/2011/10/27/580221974.pdf?hash=eb77482af9111f6883a037ed95ef5d8a001168a9>

Montserrat Roig: entre la novel·la i el periodisme (Lluïsa Julià):

http://www.traces.uab.es/tracesbd/literatures/2003/literatures_a2003n1p61.pdf

Montserrat Roig. "La literatura és una mentida perquè el lector pugui veure una mica de realitat" (Pep Blay. Diari *Avui* 3.8.1991. Suplement de cultura, pàgs. 1-2):

[http://streaming.ajgirona.org/pandora-NEW/cgi-bin/Pandora.exe?](http://streaming.ajgirona.org/pandora-NEW/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=show_pdf;publication=Avui;sort_publication=avui;day=03;month=08;year=1991;page=041;id=0002478109;file)

[xslt=show_pdf;publication=Avui;sort_publication=avui;day=03;month=08;year=1991;page=041;id=0002478109;file](http://streaming.ajgirona.org/pandora-NEW/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=show_pdf;publication=Avui;sort_publication=avui;day=03;month=08;year=1991;page=041;id=0002478109;file)

[name=19910803;collection=pages;url_high=pages/](http://streaming.ajgirona.org/pandora-NEW/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=show_pdf;publication=Avui;sort_publication=avui;day=03;month=08;year=1991;page=041;id=0002478109;file)

[Avui/1991/199108/19910803/19910803041.pdf;lang=ca;pdf_parameters=view=FitH;encoding=utf-8](http://streaming.ajgirona.org/pandora-NEW/cgi-bin/Pandora.exe?xslt=show_pdf;publication=Avui;sort_publication=avui;day=03;month=08;year=1991;page=041;id=0002478109;file)

«La llengua sóc jo»: identitat nacional i de gènere en Montserrat Roig (M. Àngels Francés Díez, Universitat d'Alacant):

<http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/21684/LlenguaFrances.pdf?sequence=1>

Corpus literari Montserrat Roig (conté comentaris de les seves obres i un recull d'articles publicats al voltant de la seva figura): <http://www.xtec.cat/~jducros/Montserrat%20Roig.html#01>

Montserrat Roig: una altra mirada de Barcelona (Carme Riera):

<http://revistes.ub.edu/index.php/lectora/article/view/6406>

La nena dels perquès (Valèria Gaillard): <http://www.elpuntavui.cat/article/5-cultura/19-cultura/473199.html>

Montserrat Roig: vint anys de silenci (Anne Charlon): <http://www.raco.cat/index.php/Estudis/article/view/255657/342586>

